

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2005

AUGUST
SIERPIEŃ

566

Č. 8 (557)
CENA 2.20 ZŁ

DNI
SLOVENSKEJ
KULTÚRY
V MALOPOĽSKU

POLSTOROČIE
SLOVENSKEJ
MATURITY

SLOVENSKÁ
GUERNICA

SPOZNÁVAME
SLOVENSKO
A SLOVÁKOV

V dňoch 26. júna a 3. júla sa v Jablonke na Orave a v Krempachoch na Spiši konal 12. ročník Dňa slovenskej kultúry v Malopol'sku, ktoré sa tešíli veľkému záujmu krajanov. Podujatia sa zúčastnili viaceré naše folklórne skupiny a ľudové kapely, ako aj hudobné i tanečné skupiny a súbory zo Slovenska. Na našom zábere skupina Picolo dance z Krempách počas vystúpenia. Podrobnejšie o tomto podujatí píšeme na str. 18-21. Foto: A. Klukošovská

V ČÍSLE:

Nová výstava v našej galérii	4-5
Propagovať slovenčinu	6
Pozývame do školy	7
Talent, akých málo	8
Zabudnuté mesto	9
Horčičné zrunko...	10
Krempachy '2005	11
Školská slávnosť v Čiernej Hore	12-13
Spoznávame Slovensko a Slovákov	13-14
Prechádzka po Svätom Jure	15
Slovenská guernica	16-17
Dni slovenskej kultúry:	
v Jablonke	18-19
v Krempachoch	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-24
Kurz slovenčiny	24-25
Čitatelia – redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým – mladším – najmladším	30-31
Šport a hudba	32
Učíme sa vyšívať	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava – humor	36-37
Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel. 632-66-04, 634-11-27, fax 632-20-80, e-mail: zg@tsp.org.pl

*Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji*

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Agáta Klukošovská, Marián Smondek

Spoleczne kolegium doradcze:

Žofia Bogačíková, Jerzy M. Bożyk, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lídia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny
w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego
lub bezpośrednio wpłatą na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI S.A. III/O KRAKÓW 73 1240 2294 1111 0000 3708 6985
Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półroczne - 13,20 zł, roczne - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

**Koszt wysyłki 1 numeru za granicę pocztą lotniczą wynosi 6,80 zł,
rocznie 81,60 zł**

**Cena numeru w prenumeracie indywidualnej w kraju
wynosi 3,65 zł, rocznie 43,80 zł**

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii
redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów
oraz zmian tytułów nadesłanych tekstu.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych,
nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

Otec biskup J. Szkodoń celebriuje sv. omšu

POLSTOROČIE MATURITY

Od prvej slovenskej maturity v Líceu so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke prešlo už 50 rokov. V čase svojho vzniku to bola významná slovenská inštitúcia, vdaka ktorej sa mohla vzdelávať v rodnom jazyku krajanská mládež žijúca na území Poľska. Na tie časy to bol veľký úspech slovenskej menšiny. Škola bola otvorená v školskom roku 1951/52 a do prvého ročníka nastúpilo 26 študentov z Oravy a Spiša. V máji 1955 pristúpilo ku skúške dospelosti 13 maturantov – Vladislava Knapčíková-Bogáčová, Lídia Mšalová, Angela Omyláková-Kulaviaková, Ludmila Staneková, Augustín Andrašák, Vendelín Balčírak, Bronislav Knapčík, Martin Moniak, Ignáč Nižník, Eugén Poluš, Eugén Sýkora, Karol Šperlak a Jozef Spišiak. Všetkých absolventov lícea so slovenským vyučovacím jazykom bolo 262.

Oslava tohto jubilea sa začala slávnostou sv. omšou, ktorú celebroval oravský rodák, biskup Ján Szkodoń, absolvent tohto lícea. Slovenské omšové piesne spieval organista z Trstenej. Prihávala tiež dychovka DPZ z Jablonky pod vedením kapelníka Jána Kučkoviča, taktiež zo Slovenska. Otec biskup vo svojej homílie vyzdvihol zásluhy školy a jej význam pre krajanov v tom ľažkom období. Gratuloval absolventom k 50. výročiu prvej slovenskej maturity a na záver udelil všetkým biskupske požehnanie.

Po sv. omši sa účastníci zhromaždili pri prvej budove lícea, ktorá dnes slúži ako internát. Tabuľu slávnostne odhalili: Jadwiga Nowakowska

Absolventi lícea počas odhalenia tabule

e-mail: zivot@tsp.org.pl

Účastníci slávnosti v jablonskom kostole

– vicevojvodkyňa Malopoľska, Marián Servátku – poradca prezidenta SR, Tomasz Kowalski – poradca prezidenta PR a Andrzej Sasula – vicemaršalek Malopoľského vojvodstva. Počas odhalenia tabule zaznela polská a slovenská hymna a hymna Európskej únie.

Slávnosť pokračovala v aule jablonského lícea. Moderovali ju Jozef Spišiak spolu s riaditeľkou školy Anielou Stopkovou, ktorí na úvod privítali čestných hostí: poradcu prezidenta SR a bývalého velvyslanca SR v Poľsku Mariána Servátku, poradcu prezidenta PR Tomasza Kowalského, konzula velvyslanectva SR vo Varšave Alexandra Melšitova, prvého konzula Česko-slovenskej republiky v Katowiciach Mateja Andráša, generálmu konzulku SR v Krakove Janku Burianovú, generálnej riaditeľke sekcie medzinárodnej spolupráce na Ministerstve školstva SR Dagmar Hupkovú, vicevojvodu Malopoľska Jadwigu Nowakowskú, vicemaršalku Malopoľského vojvodstva Andreja Sasulu, predstaviteľku Ministerstva národného vzdelávania a športu PR a školskú kurátorku Malopoľského vojvodstva Elžbieta Lecznarowiczovú, bývalého profesora Jablonského lícea Jána Halaču, riaditeľa gymnázia M. Hattalu z Trstenej Štefana Krištofčáka, predsedu rady Novotargského okresu Stanisława Kowalczyka, vicedstarostu Novotargského okresu Jana Lasyku, vojta gminy Jablonka Juliana Stopku, vojta gminy Nižné Lapše Antoniho Kapolku, generálneho tajomníka SSP Ludomíra Molitorisa, podpredsedu SSP a šéfredaktora Života Jána Šternogu, tajomníka Podhalskej štátnej vysokej odbornej školy Jana Gawliku, predsedu Euroregiónu Tatry Wendelina Habera, jablonského farára Stanisława Góreckého, riaditeľa Babohorského národného parku Józefa

Pamätná tabuľa

Hostia z Trstenej v kultúrnom programe

Omylaka, podpredsedov ÚV SSP Františka Harkabuza a Dominika Surmu, predsedov OV SSP na Orave a Spiši Genovévu Prilinskú a Františka Mlynáčku, najstarších maturantov, ktorých sa tu zišlo vyše 70, a ďalších absolventov, učiteľov, profesorov a študentov lýcea a iných.

V rámci kultúrneho programu študenti jablonského lýcea predstavili v krátkosti história školy, zatancovali niekoľko moderných tancov, uviedli niekoľko humorných scénok a zarecitovali báseň Františka Kolkoviča Pamätný jún. Po nich sa predstavili učitelia a študenti trstenského gymnázia, ktorí o. i. zahráli niekoľko oravských a slovenských piesní.

Po programe sa ako prvá prihovorila generálka konzulka v Krakove Janka Burianová, ktorá podakovala všetkým za pomoc pri zorganizovaní tejto významnej oslavu, a prečítala list od štátnej tajomníčky Ministerstva zahraničných vecí SR a bývalej velyslankyne SR vo Varšave Magdy Vašíárovej. Po nej vystúpil Marián Servátk, ktorý vyzdvihol hrdosť absolventov tohto lýcea, ktorí im od raného detstva všetepovali do srdca. Prehovorili tiež vicevojvodyňa Małopolska Jadwiga Nowakowska, vicemaršalek Małopolského vojvodstva Andrzej Sasula, Elżbieta Lecznarowiczová, ktorá prečítala pozdravný list od ministra národného vzdelávania a športu PR Mirosława Sawického, ako aj jeden z absolventov tohto lýcea, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, ktorý zároveň predstavil básnickú zbierku Františka Kolkoviča Oravské návraty. Nakoniec sa ujala slova generálnej riaditeľky sekcie medzinárodnej spolupráce na Ministerstve školstva SR Dagmar Hupková, ktorá prečítala list od ministra školstva SR Martina Fronca a odovzdala niekoľko vyznamenaní.

Dákovné listy ministra školstva SR dostal Jozef Spišiak za iniciatívu a organizačný prínos k oslavám 50. výročia prvej slovenskej maturity na lýceu v Jablonke, Bronislav Knapčík, Eugén Poluš, Angela Omyláková-Kulaviaková a Ludmila Staneková za pedagogickú prácu a šírenie slovenského jazyka v Poľsku a Karol Šperlák s Martinom Moniakom za prehľbovanie slovenského národného povedomia a šírenie slovenského jazyka v zahraničí. Malou medailou sv. Gorazda bola vyznamenaná Lídia Mšalová za celoživotnú záslužnú pedagogickú prácu v slovenskom menšinovom školstve v Poľsku a úspešnú činnosť v ochotníckom divadelnom hnutí a Vladislava Knapčíková – Bogaczová za celoživotnú záslužnú pedagogickú prácu v slovenskom menšinovom školstve v Poľsku. Veľkú medailu sv. Gorazda dostala riaditeľka Združenej školy hrdinov Westerplatte v Jablonke Aniela Stopková za zásluhy pre rozvoj lýcea a výučbu slovenčiny na tejto škole.

Organizátori podujatia dostali aj rad blahoprajných listov a telegramov, o. i. od bývalého profesora Juraja Čoreja, od rektora Podhalskej štátnej vyskej odbornej školy v Nowom Targu Stanisława Hodorowicza, poslanca snemu PR Bronisława Dutku a od absolventov tohto lýcea.

Otvorenie výstavy

NOVÁ VÝSTAVA

Zaujímavým podujatím v rámci Dňa slovenskej kultúry v Krákove bola vernisáž výstavy pod názvom Otec a syn. Uskutočnila sa 8. júla v priestoroch Galérie slovenského umenia v sídle Spolku. Autormi výstavy sú Ivan Popovič (karikatúry) a jeho syn Daniel (fotografie). Počas otvorenia vernisáže zhromaždených privítal generálny tajomník Ľudomír Molitoris, ktorý o. i. podotkol, je to prvá výstava v našej galérii, kedy spoločne vystavujú svoje diela otec a syn.

Ivan Popovič pochádza z Kežmarku. Ako sám povedal, jeho prvá cesta za hranice bol výstup na Kasprov vrch. Patrí medzi zakladateľov animovaného filmu na Slovensku. Od roku 1965 ich nakrútil vyše 100. V poslednom čase pracuje nad animovaným seriáлом *Mat o koliesko viac*. Okrem toho maľuje, kreslí karikatúry, píše knihy pre deti ale aj pre dospelých ako napr. A ja sa volám Klinček! Keď si doma sám, Medjan alebo zbierka fejtónov a úvah 100 + jeden deň. Natočil niekoľko dokumentárnych filmov o Číne, Japonsku, Ekvádore, Malajzii, Galapágoch a Izraeli, množstvo krátkych filmov a reklám, okrem toho pracuje aj s keramikou a kameňom. Svoje diela vystavoval nielen na Slovensku, ale aj v Berlíne, Havane či Manile. V poslednom čase začal maľovať obrazy. Pri otvorení výstavy nám okrem iného povedal, že niektoré jeho kresby už majú 40 rokov a iné len rok či dva, ale všetky sú stále aktuálne aj dnes. Vo svojej tvorbe autor využíva tradičnú animáciu v spojení s počítačovou technikou. V karikatúrach Ivana Popoviča nenájdeme žiadne texty, pretože, ako to sám autor hovorí: – *Čo viem nakresliť, netreba písť a čo napíšem, netreba kresliť. Ako som si už dávno všimol, zmysel pre humor sa nemení. Jediné, čo sa mení a rozvíja, sú deti.*

Syn Dávid sa k fotografii dostal viac-menej náhodou, pretože skončil aj strednú, aj vysokú školu so zameraním na chémiu.

Po ukončení oficiálneho programu organizátori pozvali všetkých na malé občerstvenie, ktoré pre nich pripravili jablonskí žiaci a študenti. Podujatie prebiehalo pod záštitou ministra národného vzdelávania a športu PR Mirosława Sawického a ministra školstva SR Martina Fronca. Hlavnými organizátormi boli: zástupca maturantov Jozef Spišiak, generálna konzulka SR v Krakove Janka Burianová a riaditeľka lýcea v Jablonke Aniela Stopková.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

e-mail: zivot@tsp.org.pl

Stretnutia a rozhovory o vystavených prácach

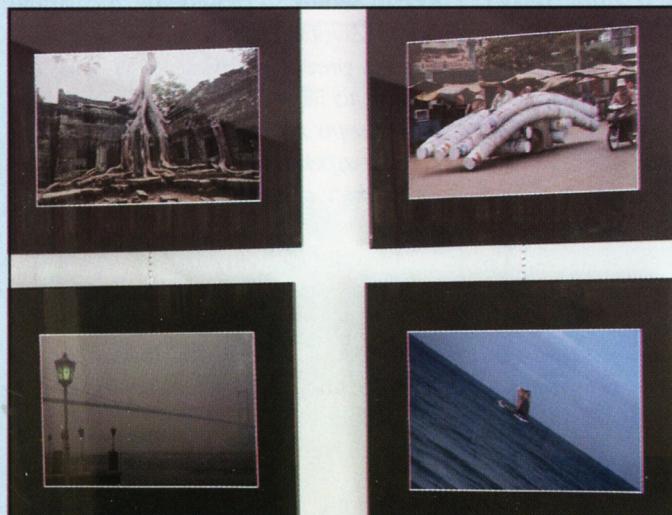
Svoju prvé fotokomoru mal v pivnici, kde mal predtým jeho otec svoj ateliér. Prvé fotografie robil svojim kamarátkam, pretože ako sám povedal, krajinky ho príliš nezaujali. Jeho pasia ho prerástla natoliko, že sa začal profesionálne zaoberať fotografiou a jej spracovaním. Kedže jablko nepadlo ďaleko od stromu, otec mu návrhol, aby začali spolupracovať. Navrhujú spolu plagáty, knihy a ako som už spomína, v poslednom čase sa venujú hlavne animovanému seriálu *Mať o koliesko viac*. Na výstave prezentoval fotografie z rôznych častí sveta. Hlavnou myšlienkou jeho fotografií je to, aby si ľudia uvedomili, že život je krásny a veselý.

Vernisáže sa zúčastnila o. i. riaditeľka Slovenského inštitútu vo Varšave Cecília Kandráčová, riaditeľka Akadémie vzdelávania v Martine Eva Hlaváčová, predsedu spoločnosti Kontakt Slovensko Jaroslav Popluhár, predsedu SSP Jozef Čongva, generálny tajomník SSP Ludomír Molitoris, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Šternoga, prof. Jacek Kajtoch, predsedu Spolku Arménov v Poľsku Adam Terlecki a iní.

Výstava sa hostom zapáčila. Ako povedala Cecília Kandráčová, je to prvá výstava z cyklu „Otec a syn“, pretože Inštitút chce pozvať do Poľska viacerých umelcov – otcov a synov, aby mohli vystavovať svoje práce. Na záver vernisáže sa hostia ponúkli koláčikmi a výborným slovenským vínom, pri ktorom si mohli pobesedovať o vystavených dielach.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

Fotografické práce Davida Popoviča

e-mail: zivot@tsp.org.pl

SLOVENSKÁ POÉZIA TROCHU INAK

V rámci Dňa slovenskej kultúry sa uskutočnili aj dve kultúrne podujatia v Krakove.

28. júna sa na scéne Molieré konala premiéra predstavenia *Goodbye, blue eyes* v podaní Divadla absolútnej psychodélie OFF TEATR, ktoré bolo inšpirované modernou slovenskou poéziou. Predstavenie režíroval Bartłomiej Piotrowski, ktorý je aj autorom scenára. V hlavných úlohách sa predstavili Monika Zdrada a Kamil Dobrovolski. Ústredným motívom dejá je vzťah mladých ľudí, medzi ktorími vzplanula láska. Pomaly sa však začína meniť, prechádza do stereotypu a na povrch vychádza kríza. Je to aktuálna téma v každom čase a na každom mieste. Hlavnú rolu, mohli by sme povedať, nehrájú herci, ale sprievodné city a pocity. Aj keď zdrojom scenára bola moderná slovenská poézia, veľa prvkov vychádza zo slovenskej realistickej literárnej tvorby. Atmosféru predstavenia dotvárala hra so svetlom a tieňom, vďaka čomu hra získala na dynamike. Ako nám povedal režisér Bartholomiej Piotrowski, týmto predstavením chcel zaujímať formou sprístupniť poľskému divákovi slovenskú poéziu. — *Mojím cieľom bolo vytvoriť s poézie dej, ktorý by sa spájal do príbehu. A čo je naozaj zaujímavé, v tomto príbehu sa mi podarilo využiť básne až ôsmich autorov.* Vďaka takejto forme sa poézia stala pre diváka živšia a reálnejšia. Medzi účastníkmi predstavenia bol o. i. predseda SSP Jozef Čongva, generálny tajomník SSP Ludomír Molitoris, predsedu Spolku Arménov v Poľsku Adam Terlecki a predseda MS SSP v Krakove Jerzy M. Bożyk. Organizátormi podujatia boli Dom kultúry „Podgórze“, Centrum moderného umenia „Solvay“ a Spolok Slovákov v Poľsku.

Po predstavení sa v sídle SSP konala recepcia, na ktorej sa mohli hostia dozvedieť niečo viac o tomto diele, o spolupráci Divadla absolútnej psychodélie s naším Spolkom a o iných predstaveniach tohto divadla. Počas recepcie venoval L. Molitoris obidvom hercom a režisérovi zbierky slovenských básní v poľskom preklade, ktoré vydal Spolok.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

Záber z predstavenia

Dnes by sme chceli predstaviť profil kraja na Stanislava Stanka z Nižných Lápš, ktorý si udržiava slovenské povedomie, aktívne sa zúčastňuje krajan-

ského života, porád našho časopisu a nechýba ani pri aktivitách Spolku.

Stanislav sa narodil 6. apríla 1944 v Nižných Lapšoch v slovenskej rodine Viktorie (rod. Butasovej) a Andreja Stankovcov. Obidvaja rodičia boli od začiatku členmi Spolku v Nižných Lapšoch a vychovávali svoje deti v slovenskom duchu. Stanislavov otec bol aj istý čas predsedom Miestnej skupiny SSP v Nižných Lapšoch. Stanislav mal so slovenčinou kontakt odmalička a pokračoval v tom aj na základnej škole. Vďaka tomu dnes hovorí pekne po slovensky, čo sme zistili aj počas nášho rozhovoru.

Po absolvovaní základnej školy Stanislav pokračoval v štúdiu na polnohospodárskom učilišti v Nižných Lapšoch. Po škole nastúpil do práce v Gminnom družstve Rofnica svojpomoc v Nižných Lapšoch, kde prepracoval tridsať jeden rokov a odišiel na zaslúžený dôchodok. V rokoch jeho mladosti ako hovorí, boli ľudia akýsi spoločenskejší, častejšie sa stretávali a rozprávali so sebou, navzájom si pomáhali, viedli skrátka oveľa družnejší spoločenský život ako dnes. Dnes sa ľudia uzatvárajú do seba a nemyslia na iných.

Ked Stanislav vyrástol, zapáčila sa mu istá Mária Karkošková, taktiež z Nižných Lapš. Ked sa uistil, že aj ona opäťuje jeho city, rozhodli sa uzavrieť manželstvo. Za prítomnosti rodiny, priateľov a známych si 13. apríla 1970 povedali svoje áno. Spoločne vychovali dve deti: dcéru Beátu, ktorá si už založila vlastnú rodinu a býva v rodnej obci a syna Andreja, ktorý býva s rodičmi. Svoje deti Stanislav vychovával v slovenskom duchu. Mali v jeho domácnosti prístup k slovenským knihám a časopisom.

Silné slovenské povedomie získal Stanislav už v rodnom dome. Ako sme už spomínali, jeho otec bol predsedom MS SSP v Nižných Lapšoch. Po smrti Stanislavovho otca túto funkciu prevzal J. Kravontka a po ňom terajší predseda František Kaňuch. – *V našej miestnej skupine členov ubúda, - hovorí S. Stanek, - keďže starší ľudia zomierajú a mladí ne-*

Stanislav Stanek s vnučkou Angelikou

PROPAGOVÁŤ SLOVENČINU

prejavujú záujem o slovenské korene. Jednou z príčin je možno aj to, že sa už dlhšie obdobie v našej základnej škole nevyučuje slovenčina, keďže nie je záujemcov. Síce odkedy vzniklo gymnázium v našej obci, deti majú možnosť zapísť sa na vyučovanie slovenského jazyka, ale zriedkavo to využívajú. Myslím si, že keby u nás boli organizované nejaké podujatia spojené so slovenskou kultúrou, podporilo by to záujem aj našich krajanov. Máme aj záujem o poznávacie zdájazdy na Slovensko. Radi by sme si pozreli pamiatky v niektorých mestách, napr. Levoči, Poprade, Kežmarku a pod. Väčšina členov nemá možnosť dostať sa tam, keďže nie sú mobilní. Som si istý, že by to podnietilo záujem o činnosť v našej miestnej skupine, - podotýka Stanislav.

Krajan Stanek využíva každú príležitosť, aby mohol navštíviť Slovensko. Ako nám povedal, skoro každý rok sa zúčastňuje slávnostnej sv. omše na Mariánskej hore v Levoči. Bol tam už najmenej pätnásťkrát, ale vždy ho ešte niečo uchváti na tomto pútnickom mieste. – *Odporiúcam každému, aby si aspoň raz v živote zašiel do Levoče. Je to prekrásne mesto s pútnickým centrom na Mariánskej bore a množstvom*

vzácnych historických a architektonických pamiatok, - hovorí Stanislav.

Stanislav je dlhoročným čitateľom a propagátorom Života. – *Časopis Život je pre mňa nielen zdrojom informácií o krajanskom dianí, ale aj prostriedkom na osvieženie svojich poznatkov zo slovenčiny,* - podotýka. – *Veľmi rád si čítam príspevky z oblasti spoločenského života, ale aj o podujatiach, ktoré organizuje Spolok. Vždy, keď dostanem do ruky nové číslo časopisu, prezerám si ho v spoločnosti vnučky Angeliky. Ona je nedodlučiteľnou dedkovou spoločníčkou. Krajan Stanek sa pravidelne zúčastňuje porád Života. Propaguje náš časopis a získava predplatiteľov. Ako hovorí, nie vždy je to ľahké, ale občas sa podarí. – Náš časopis má kvalitnú úroveň a patrí k nemu aj pekný farbený kalendár. Ludom sa to páči a radi ho majú vo svojich domácnostiach,* - zdôrazňuje S. Stanek.

Takýchto ochotných a angažovaných krajanov potrebuje každá miestna skupina. A keby v Nižných Lapšoch bolo viac takýchto ľudí, určite by sa oživila aj činnosť celej miestnej skupiny. Krajanovi Stankovi prajeme veľa súl a úspechov v propagovaní slovenčiny a nášho časopisu.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Belianske žiacky spievajú slovenské ľudové piesne

Mamy proti dcérám vo volejbale

POZÝVAME DO ŠKOLY!

Škola sa väčšine z nás spája s učebnicami a učením. Či je to naozaj tak, sa školy v poslednom období snažia ukázať aj rodičom, čo sa ich deti naučili, a preto organizujú rôzne spoločenské a športové podujatia, buď dni otvorených dverí, kedy môže každý zvedavec nazrieť do školskej budovy, spomenúť si na vlastné školské roky a porovnať, ako sa škola za tie roky zmenila. Druhým dôvodom pre organizovanie takýchto podujatí je možnosť získavania finančných prostriedkov pre školské potreby.

Koncom júna sa na Základnej škole v Novej Belej konala slávnosť, na ktorú vedenie školy, učitelia a žiaci pozvali

všetkých obyvateľov obce. Žiaci - od tých najmladších po najstarších - pripravili umelecký program, ktorý predviedli na školskom dvore, kde sa zhromaždilo množstvo divákov. Deti sa poučovali, aby program bol zaujímavý a pestrý. Kedže v škole sa učí slovenčina, nemčina, ba aj angličtina, v týchto jazykoch boli aj scénky, pesničky a básne. Rodičia na podujatie pripravili koláče, kávu, čaj a iné dobroty, ktorými ponúkali zhromaždených. Po umeleckom programme sa začali športové hry. Najskôr otcovia hrali futbalový zápas s chlapcami. Školáci samozrejme fandili svojim spolužiakom, kým publikum otcom, ktorí nakoniec po viačnásobnej výmene

hráčov zápas vyhrali a získali aj pohár. Potom sa športové súťaženie preneslo na volejbalové ihrisko, kde sa na zápas pripravovali mamy s dcérmi. Aj v tomto prípade sa ako lepšie ukázali mamy. Nakoniec si so súperkami zahral učiteľský kolektív. Diváci obkolesili hráčov a pozorne sledovali hru. Každé družstvo malo svojich fanúšikov. Bola to vynikajúca zábava pre deti a pre doospelých. Každý, kto mal chuť, mohol si kúpiť nejaké občerstvenie, buď sa zapísat do pamätnej knihy a takto podporiť školu.

Podujatie sa všetkým páčilo, pretože mohli príjemne stráviť nedeleňajšie polopudnie a mali príležitosť stretnúť sa a porozprávať so známymi a priateľmi. Je to prostriedok, ako umožniť obyvateľom obce istý druh účasti na školskej činnosti.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

Chlapci odporújú útoku otcov

Riaditeľka školy odovzdáva viďazom pohár

TALENT, AKÝCH MÁLO

Talantu sa nedá naučiť. Buď ho človek má alebo nemá. Ináč to nejde. Ten, o ktorom dnes píšeme, sa týka hudby, teda hudobného nadania Adama Pacigu z Fridmana. Prišiel na svet v pohnutých časoch, v decembri 1981, keď bol v Poľsku vyhlásený vojnový stav. Svoj hudobný talent zdedil zrejme po otcovi Jánovi Pacigovi z Krempáčov, ktorí bol členom dychového orchestra v rodnej obci a neskôr vo Fridmane a pracoval v Novotargskom obuvníckom kombináte. Dá sa povedať, že aj matka, Angela Brinčková z Fridmana, mala k hudbe blízky vzťah.

Tak či onak, Adam vyrastal v prostredí, v ktorom hudba doslova žila. Bol veľmi schopný. Kým začal chodiť do školy, už vedel čítať a písat, preto nie div, že sa učil veľmi dobre. Po ukončení základnej školy pokračoval vo vzdelávaní na strednej škole v Novom Tárgu, kde aj maturoval. Už ako malý chlapec každú voľnú chvíľu venoval hre na nejakom nástroji. Najprv sa naučil hrať na akordóne, potom na gitare a saxofóne. Neskôr ho však zaujali husle, takže celú svoju pozornosť sústredil na tomto nástroji. Veľa ho o tomto nástroji, ale aj o histórii ľudovej hudby a najmä samotnej technike hry na husliach naučil iný nadaný huslista z Fridmana Karol Žolondek, zakladateľ ľudovej kapely v tejto obci, o ktorom sme písali v predošлом čísle Života. Mladý Adam strávil s ním nejednú voľnú chvíľu. Keď spoznal všetky taje hry na husliach, stal sa členom spomínamej kapely, pôsobiacej pri miestnom folklórnom súbore Fridmančania, v ktorej hral ako primáš. Spolu s kapelou a súborom vystupoval na rôznych kultúrnych podujatiach, obecných, gminných a iných slávnostiah. Neskôr začal vystupovať aj sám ako sólista na

S duchom času; Adam so syntezátorom

Adam Paciga so svojimi huslami

rôznych súťažiach a zakaždým obsadzoval jedno z po predných miest. Stal sa skrátka známym inštrumentalistom v širokom okolí, bez ktorého sa nemohlo zaobísť žiadne významnejšie hudobné podujatie.

Osud mu však nedoprial pôsobiť dlhšie na Spiši. Keď jeho matka Angela získala povolenie na trvalý pobyt v Spojených štátach (vd'aka svojej matke Márii Brinčkovej, ktorá mala americké občianstvo), celá rodina Pacigovcov aj s Adamom sa vystahovala do USA. Usadili sa v Cliftone v štáte New Jersey, kde už, nota bene, žilo mnoho krajanových rodín, takže sa napriek odlúčeniu od rodného kraja necítili takí osamotení. Poznamenajme ešte, že keď Adam odchádzal do USA, vzal si so sebou ako jednu z najdôležitejších vecí svoje oblúbené husle a spišský kroj, teda súkenné nohavice, bielu ľanovú košeľu, zelený lajblík a čierne čižmy so sarami. V súčasnosti pracuje v istej americkej stavebno-opravárenskej firme a vo voľnom čase, najmä v soboty a nedele, chodí medzi krajanov a hráva na rôznych podujatiach ako sú svadby, krstiny, slávnosti prvého sv. prijímania a pod. Ba nie len to. Často si na tieto podujatia oblieka spišský kroj. Nehanbí sa zaň, ako niektorí „propagátori kultúry“ na

ZABUDNUTÉ MESTO

Reč je o Podolínci, neveľkom mestečku v okrese Stará Ľubovňa, ležiacom na styku Spišskej Magury, Popradskej kotliny a Levočských vrchov. Písomne je doložené už v r. 1235. Koncom 13. stor. bolo opevnené a získalo viaceré mestské výsadu. Na začiatku 15. stor. tu dokonca vybudovali hrad a mesto bolo povýšené medzi slobodné kráľovské mestá. V minulosti zohrávalo dôležitú hospodársku a neskôr i kultúrnu úlohu v tejto časti Slovenska (Horného Uhorska). Bolo, dá sa povedať, najvýznamnejším z miest, ktoré boli v rokoch 1412-1772 odovzdané do zálohu Poľsku. V r. 1642 založili piaristi v Podolínci nižšie gymnázium s konviktom, ktoré sa rozvinulo na 6-triedne vyššie gmnázium, na ktorom sa prednášala aj filozofia. Študovali tu aj niektorí študenti zo severného Spiša, napr. Michal Balara z Fridmana, jeho brat Ján a ďalší.

Jednou z výsad, ktorú kedysi Podolíneč dostal, bolo trhové právo. Mohol teda organizovať trhy, na ktoré sa schádzali trhovníci zo širokého okolia. Mesto dobre prosperovalo, najmä vďaka rozvinutej remeselnej výrobe, predovšetkým kožušníckej a tkáčskej.

Podolíneč bol veľmi známy najmä z tzv. konských jarmokov, kde sa dalo kúpiť dobré kone. Nečudo, že tu chodili kupovať kone aj viacerí rolníci zo Spiša. Mesto bolo tiež jednym z volebných centier do uhorského parlamentu. Keďže voľby boli nepriame, schádzali sa tu vozmo delegáti z jednotlivých obcí a odovzdávali svoje hlasy na kandidáta, ktorý vyvíjal najúčinnejšiu volebnú kampaň. Ako si pamätám z rozprávania môjho otca, delegáti z obcí sa po ceste mohli zastaviť v každej krčme a ponúknuť sa jedlom a nápojmi,

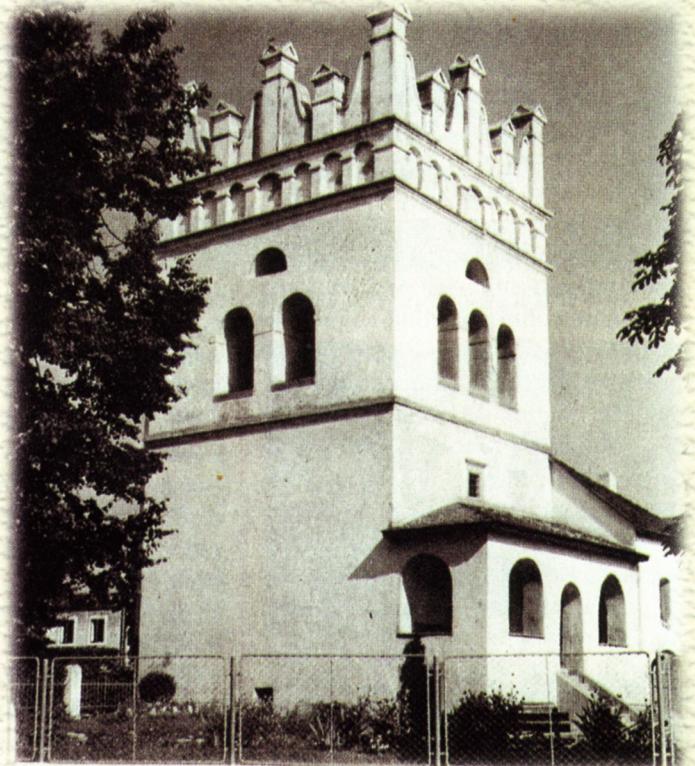
Spiši, ktorí do spišského regiónu zavádzajú goralské prvky, najmä kroje.

Treba zdôrazniť, že Adam Paciga hráva najmä slovenské ľudové piesne. Pozná ich celé stovky. Snaží sa tak – nie len krojom, ale aj svojou hrou - pripomínať našim krajanom v zámorií spišský folklór a staré slovenské piesne, aké kedysi spievali naši predkovia na svadbách a pri iných príležitostach. Neraz sa z jeho domu nesú do diaľky clivé zvuky piesne Zalet' sokol, biely vták, alebo nostalgickej Rodný môj kraj, zo všetkých najkrajší, z ktorých vyznieva jeho túžba po spišskej domovine.

Závisle od okolností ovláda Adam aj iné, moderné nástroje. Keď ho napr. pozvú na zábavu, hrá tam napríklad na syntezátori a iných moderných nástrojoch, na ktorých sa naučil hrať už po príchode do Ameriky. Ale aj vtedy sa snaží do moderného repertoáru vpliesť nejakú slovenskú ľudovú melódiu, čím si taktiež získava veľkú popularitu. V dome Pacigovcov v Cliftone môžeme stretnúť ešte ďalší slovenský prvok – nás časopis Život, ktorý si už roky predplácajú, takže aj vďaka nemu je slovenčina v tejto krajanskej rodine stále živá.

JÁN BRINČKA

e-mail: zivot@tsp.org.pl

Renesančná zvonica v Podolíneči

které im hradil podnikavý kandidát na poslanca, čím si získaval ich hlasy. Stávalo sa, že takáto cesta do Podolínce trvala nezriedka aj niekoľko dní.

Sú však aj iné príčiny, ktoré spájali Spiš s týmto mestom. V prvých rokoch 20. storočia postavili v Podolínci kasárne, v ktorých bola umiestnená stála posádka. Preto sa stávalo, že keď mladí Spišiaci rukovali do slovenskej armády, viacerí boli odvedení práve do Podolínce, kde museli prejsť základný vojenský výcvik až potom boli zadelení do iných jednotiek. Tu sa nejednému krajanovi začínala ťažká a bolestná cesta na fronty druhej svetovej vojny.

Ako som už viackrát písal, po vojne nastali pre krajanov zo Spiša, ale aj z Oravy, ťažké časy, v tom najmä prenasledovania bezpečnostnými orgánmi a lúpežné útoky „bandy Ognia“, čo spôsobilo, že mnohí krajania v obave o život museli ujsť na Slovensko. Usadzovali sa o.i. v Kežmarku, vo Svite, Ružomberku, Tatranskej Lomnici a okolitých obciach. Viacerí sa uchýlili aj do Podolínce, odkiaľ sa neskôr presťahovali do iných oblastí.

V posledných rokoch sa o Podolínci hovorí málo. Zdá sa, akoby toto mestečko stratilo perspektívky. Aj keď sa v ním zachovalo niekoľko vzácnych kultúrno-historických a architektonických pamiatok, ako napr. romanská kaplnka na cintoríne a gotický kostol s cennými maľbami, barokový kláštor piaristov či staré dvojpodlažné a prízemné meštianske domy, nevidno tu príliš veľkého návalu turistov. Ako keby na toto zaujímavé mestečko zabudli.

JÁN BRINČKA

HORČIČNÉ ZRNKO...

August je veľmi pekný mesiac, v ktorom veľa ľudí nepije alkohol. Sú však aj takí, ktorí tento mesiac nič nehovorí. Aj medzi nami sú napr. ľudia, ktorí sa ani v piatok nezdržia mäsitských pokrmov. Mali by sme sa učiť občas si niečo odriecknuť a mať silu, keď prídu nejaké tažkosti a trápenia. Sila, vnútorná sila je nám veľmi potrebná najmä vtedy, keď nám život prinesie nejaké problémy a bôle. Pán Ježiš nás vždy učil, aby sme sa vedeli smiať, keď sa iní smejú, tešíť sa, keď sa iní tešia a plakat, keď iní pláču. Mladí z celého sveta idú tento mesiac do Kolína, aby sa zúčastnili Svetových dní mládeže. Zvolal ich do Kolína ešte Ján Pavol II. To nebude ľahká cesta. To bude opravdivá pút. Budme s nimi...

14.8.2005, 20. nedela v cezročnom období, Mt 15, 21-28

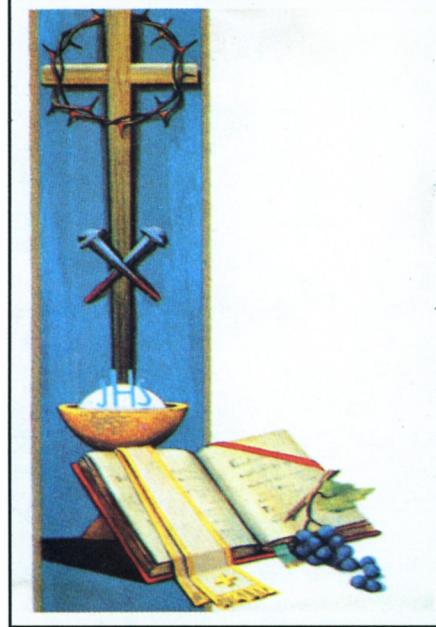
Ježiš v jednom z dnešných textov pochválil velkú vieri istej ženy, ktorá prosila o pomoc aj vtedy, keď sa zdalo, že jej už nikto nemôže pomôcť. Vedia, že len Pán, Boží syn má veľkú moc. Ježiš počkal, pokiaľ bude vytrvale prosiť. Pripomína nám to slová, ktoré Pán kedysi povedal: Proste a dostanete. Do našho každodenného života potrebujeme vieri. Bez nej by bol človek ako mŕtvy. Nemal by vo svojom živote tak vzácny cieľ. Lutujem ľudí, ktorí nemajú vieri. Sú ako prázdne nádoby, možnože veľmi pekné, ale prázdne. Ján Pavol II. vyzýva: Budte ctiteľmi jediného, pravého Boha a priznajte mu prvé miesto vo svojom živote! Modlárstvo je stálym pokušením človeka. Existujú, žiaľ, ľudia, ktorí hľadajú riešenie svojich problémov v náboženských praktikách, ktoré nemožno spájať s kresťanskou vieriou. Tlak viery vo falošné myšty úspechu a moci je silný; rovnako nebezpečné je prijať hmlisté predstavy o posvätnosti, ukazujúce Boha ako formu vesmírnej energie alebo inými spôsobmi, ktoré sa nezhodujú s katolíckou náukou (Posolstvo na 20. SDM v Kolíne)

21.8.2005, 21. nedela v cezročnom období, Mt 16, 13-20

Ježiš sa dnes pyta učeníkov, za koho ho pokladajú? Pyta sa tak už 2000 rokov každého, kto v neho verí. Odpoveď má dat každý sám. Dnes sa v Kolíne koná hlavné stretnutie Svetových dní mládeže s pápežom Benediktom XVI. Ešte Ján Pavol II. povedal: Milí mladí, nepodlahnite lživým ilúziám a dočasným módam, ktoré neraz zanechávajú za sebou tragicke duchovné prázdroj! Odmietajte vábenie peňazí, konzumu a ľustnej moci, ktoré občas prezentujú masmédiá. Uctievanie pravého Boha je autentický prejav odporu voči každej forme modlárstva. Milujte Krista – on je skalou, na ktorej si budujte svoju budúcnosť a spravodlivejší, solidárnejší svet. Ježiš, knieža pokoja, je prameňom odpustenia a zmierenia, ktorý môže zo všetkých členov ľudskej rodiny urobiť bratov a sestry (Posolstvo na 20. SDM v Kolíne). Tieto slová patria nielen mladým...

28.8.2005, 22. nedela v cezročnom období, Mt 16, 21-27

Pán Ježiš hovorí dnes o kríži. Kríž je skutočnosť veľmi blízka každému človeku. Hovorí sa, že každý nesie svoj kríž. Aj mladí priniesli do Kolína kríž, ktorý putuje od roku 1985. Bol v Poľsku a aj na Slovensku. Obyčajný drevený kríž. Ked ho mladí vnášajú na svoje stretnutia, veľmi sa tešia a tleskajú. Prečo? Mladí veria, že starému svetu treba stále ukazovať kríž. Kríž je ako smerovka na ceste, ktorá ukazuje správny smer putovania. Tou smerovkou je dôvera Ježišovi, vďaka čomu sa človek nestratí. Pápež Ján Pavol II. znova vyzýva: Počúvanie a uctievanie Krista viedie k odvážnym rozhodnutiam a k prijatiu nezriedka až hrdinských riešení. Ježiš je náročný, pretože chce pre nás pravé šťastie. Niektorých povoláva, aby všetko zanechali a nasledovali ho v křazskom buď zasvätenom živote. Kto pocíti toto pozvanie, nech sa naň nebojí odpovedať „áno“ a velkodušne ho nasledovať. No

okrem povolaní na zasvätený život jestvuje aj vlastné povolanie každého počksteného; je to povolanie dosahovať vysokú úroveň každodenného kresťanského Života, ktorej vyjadrením je svätosť (Posolstvo na 20. SDM v Kolíne).

4.9.2005, 23. nedela v cezročnom období, Mt 18, 15-20

Prešli už prázdniny, opäť sa pustíme do práce, najmä v škole. Blíži sa čas, keď sa mladí budú učiť, ako byť človekom. To sa treba učiť najmä v rodine, ale aj na hodinách náboženstva a iných predmetov. Pamäťam sa, že som mal na strednej škole takú učitelku matematiky, o ktorej sa hovorilo, že je veľmi prísná. Mali sme pred ňou strach, keď vchádzala do školskej triedy. Potom sme však zistili, že nie je tak zle, ako sa nam zdalo. Ona nás učila nielen matematiku, ale nás učila aj života. To bola najlepšie škola. Ježiš nám tiež dáva najlepšiu školu. Pápež Ján Pavol II. sa obracia na mladých, ale aj na všetkých: Stretnutie s Kristom a prijatie jeho evanjelia mení život a vedie k odozvávaniu vlastnej skúsenosti ostatným. Vedľ existujú tolkí naši súčasníci, ktorí ešte nepoznajú Božiu lásku alebo sa snažia naplniť si srdce malichernými náhradami. Preto je veľmi naliehavé stať sa svedkami lásky kontemplovanej v Kristovi. Obráťte sa na Krista a nebudeťe sklamáni (Posolstvo na 20. SDM v Kolíne).

Kňaz PAVOL KUBANI

Obchod GS v Krempachoch

Posledná spoločná fotografia šiestakov

KREMPACHY '2005

1.6.2005 – pri príležitosti medzinárodného dňa detí sa v krempaškej základnej škole a v gymnáziu uskutočnili slávostné akadémie. Na záver osláv sa krempaškí učitelia a žiaci stretli na pikniku pri miestnom amfiteátri.

5.6.2005 – uplynulo 20. výročie výstavby fary v Krempachoch, ktorú posvätil vtedajší arcibiskup, administrátor Krakovskej metropolitnej kúrie Franciszek Macharski. Predtým Krempachy a Nová Belá tvorili jednu spoločnú farnosť, aj keď Krempachy mali osobitnú matričnú knihu a vlastnú pečať. Po odovzdaní krempaškej fary došlo k rozdeniu farnosti na krempašskú a novobelškú. Farárom v Krempachoch sa stal kňaz Józef Kozieł a v Novej Belej kňaz Józef Jasek.

19.6.2005 – v Krempachoch sa konala výročná volebná schôdza Gminného družstva Rolnícka svojpomoc, na ktorej družstevníci kladne zhodnotili svoju do-terajšiu činnosť. Za jednu z najúpe-

nejších investícii družstva uznali výstavbu obchodného a gastronomického strediska v obci, odovzdaného do užívania práve pred 30 rokmi.

20.6.2005 – vďaka prostriedkom zo zvláštneho fondu maršalka Malopolského vojvostva sa v Krempachoch začali konzervátorské práce na bočnom oltári P. Márie v miestnom kostole sv. Martina. Tejto náročnej práce sa podujali odborníci z Vojvodskej pracovnej konzervácie pamiatok v Krakove.

24.6.2005 – v krempašských školách sa konala slávnosť usporiadana pri príležitosti ukončenia školskeho roka a odovzdávania vysvedčení. Slávostnú akadémiu pripravili žiaci 5. a 6. triedy. Vychovávateľkou šiestakov, ktorí sa v novom školskom roku začnú učiť v miestnom gymnáziu, bola učiteľka Žofia Chalupková. V programe akadémie vystúpil školský zbor pod vedením J. Pierzgu a F. Surmu, ako aj sólisti I. Dluhá a D. Petrášek. Najlepší žiaci dostali knižné odmeny, ktoré pre nich pripravilo rodičovské združenie.

Fara v Krempachoch

Renovovaný bočný oltár

Krempašký folklórny súbor Zelený javor vystúpil v júni na dvoch podujatiach: 5. júna na tzv. Sviatku detí z hôr v Rabke a 25. júna na Dni slovenskej kultúry v Jablonke.

Text a foto: F. PACIGA

Zasadanie členov družstva GS

Školská obec na sv. omši

Posvätenie školskej zástavy

ŠKOLSKÁ SLÁUNOSŤ

Koncom júna sa v Čiernej Hore konalo slávnostné posvätenie školskej zástavy a obnovenie mena školy. Totiž po prvej svetovej vojne škola dostala meno sv. Hedvigi, kráľovnej Poľska, ale v 50. rokoch od toho upustila a až teraz, po takmer polstoročnej prestávke, sa opäť vrátila k pôvodnému pomenovaniu. Slávnosti sa zúčastnili, o. i. biskup Albin Małysiak, vojt Gminy Bukowina Tatrzańska Józef Milan Modła, špeciálni hostia Gilen a Gilbert Vernierovci z Angers, reholná sestra Augustína Mlynarczyková z Čiernej Hory, riaditelia okolitých škôl, učiteľský zbor a niektorí bývalí učitelia tejto školy.

Podujatie sa začalo slávnostnou svätou omšou, ktorú celebroval biskup Albin Małysiak. Počas omše bola posvätená školská zástava, ktorú odteraz prevzali žiaci, aby si ju vázili a dobre reprezentovali školu. Po omši prešiel sprievod účastníkov do školskej budovy, kde ich riaditeľka Mgr. Ewa Dudziaková oboznámila s dejinami školy. Nakoniec žiaci predviedli umelecký program, ktorého náplň tvorilo rozprávanie o živote a skutkoch sv. Hedvigi, kráľovnej Poľska.

Z dejín čiernohorskej školy

Začiatky školstva v Čiernej Hore sa datujú na polovicu 19. storočia, kedy obec patrila pod uhorskú štátну správu s oblastným sídlom v Spišskej Starej Vsi. Približne v roku 1850 vznikla prvá škola pre celú obec, zriaďaná u Milanov. Navštievovalo ju spočiatku okolo 50 žiakov. Prvým učiteľom bol Ferdinand Reichel, ktorý pôsobil v Čiernej Hore až do roku 1890. Učil

deti po slovensky. Trieda v súkromnom dome bola však nepohodlná, preto sa obec rozhodla postaviť drevenú školu na tzv. Šoltystve. Na stavbu pracovali obyvatelia celej obce a drevo na stavbu za súhlasu nedeckého baróna pochádzalo z favorinských lesov. Škola bola hotová v roku 1863 a mala tri učebné miestnosti. Po učiteľovej smrti chýbal jeho nástupca, preto v škole učil čiernohorský rolník Andrej Košut a neskôr rolník z Tribša Lapsanský. Až v roku 1904 prišla do Čiernej Hory maďarská učitelka Alžbeta Kamilová, ktorá vyučovala po maďarsky. V roku 1911 maďarská vláda dala príkaz postaviť v Čiernej Hore dve školy. Peniaze na tento cieľ zozbierali obyvatelia obce, ktorí neskôr pracovali na stavbe.

V roku 1914 bola odovzdaná do prevádzky škola v časti obce od Jurgova. Druhú, v Zahore, odovzdali o rok neskôr. Obe školy sa lišili od ostatných tým, že ako prvé boli murované. V škole bol dvojizbový byt s kuchynou pre učiteľa a jedna učebná miestnosť. Po rozdelemej obce na dve školské oblasti v škole sv. Hedvigi začala učiť maďarská učiteľka Štefánia Kotsisová.

K závažným zmenám došlo po prvej svetovej vojne, keď Čiernu Horu a ďalšie spišské obce pripojili k Poľsku. Vtedy na tomto území začala vláda organizovať poľské školstvo. Zároveň škole od Jurgova dali meno sv. Hedvigi, Kráľovnej Poľska, a škole od Tribša meno sv. Kingy (aj keď vtedy Kinga bola len blahorečená). Obe pomenovania neboli náhodné, keďže svätsice boli uhorskými princeznami, ktoré neskôr bývali v Poľsku a zohrali významnú úlohu v jeho dejinách.

V rokoch 1920-1939 mala škola sv. Hedvigi len jednu učebňu. Do roku 1931 fungovala ako šestročná škola, neskôr sedemročná a bola koedukačná. Vyučovalo sa v poľštine. V tomto období sa v škole uskutočňovalo tzv. dopĺňovacie vyučovanie, určené pre mládež, ktorá nechodi-

Slávnostná akadémia

Umelecký program o živote sv. Hedvigi

Slávnostný sprievod cestou do školy

la do školy počas vojny. Konalo sa dvakrát týždenne popoludní. V školskom roku 1931/32 bolo doplňujúce vyučovanie zrušené a zavedená sedemročná povinná školská dochádzka. V medzivojnovej období učilo v škole postupne jedenásť učiteľov, ktorí boli zároveň vedúcimi školy. Najdlhšie pôsobila Emília Wolfová a Jana Dudková - štyri roky a Štefania Waksmundzká - tri roky. Spomienku si zaslúži aj Viktor Piasecký, ktorý učil len rok, ale vyvíjal aktívnu mimoškolskú činnosť. Za jeho pôsobenia vznikol v obci rodnícky krúžok, ktorý tam zriadil svoj obchod.

O údržbu školy sa starala Školská obecná rada, do ktorej patrili zástupcovia gminy, obyvateľov obce a učiteľ. Školu upratovali a vykurovali obyvatelia obce a od roku 1935 osobitný kurič a údržbár. Obyvateľom obce ostala len povinnosť dovážania kňaza Antona Sikoru na náboženstvo. Činnosť poľskej školy prerušilo vypuknutie druhej svetovej vojny. Čierna Hora sa vrátila k Slovenskej republike a v škole sa začalo učiť po slovensky. V rokoch 1939-45 boli učiteľmi Vladislav Chovanec z Javoriny a neskôr Ján a Johana Silanovcovci. V tomto období školy nepoužívali mená, len čísla. Škola od Tribša mala č. 1 a od Jurgova č. 2. Po vojne v škole č. 2 učili manželia Mária a Kazimierz Kaczmarczykovi. Mária bola vedúcou školy. Jej manžel pracoval v škole ako učiteľ len štyri roky. Na jeho miesto v roku 1949 nastúpil Jakub Bigos z Kacvínna.

V tom istom roku bola v obci zriadená škola so slovenským vyučovacím jazykom, do ktorej sa zapísala väčšina žiakov. Až v roku 1960 začali tu fungovať aj triedy s poľským vyučovacím jazykom. Keďže škola sa rozrástala, žiakov pribúdalo a tým aj učiteľov, preto bolo treba nutne postaviť prístavbu, ale aj tá bola onedlho primalá pre potreby školy. A tak v 80. rokoch z iniciatívy vtedajšej riaditeľky Małgorzaty Trzopowej a obyvateľov obce vznikol Výbor pre výstavbu školy, ktorého vedúcim bol predsedajúci Gminného družstva Roľnícka svojpomoc Ján Budz. Vtedy zaviedli do školy vodovod a začali zháňať materiál na prístavbu. Obec zároveň kúpila stavebný pozemok od rodiny Gorníkovcov. Výstavbu začali sice v 90. rokoch v školskej záhrade, ale do prevádzky odovzdali prístavbu až v roku 2002. Na kúpenom pozemku škola zriadila ihrisko. Poznamenajme ešte, že po Kaczmarczykovej bol riaditeľom školy Ján Budz, neskôr Stanisław Piszczeck, Józef Jasinkiewicz, Małgorzata Trzopová a Franciszka Musiał-Walicková.

Počas slávnosti odzneli podávania obyvateľom obce za ich aktívnu účasť na výstavbe a uhradenie školskej zástavy, Bernadete Mlynarczykovej za slová školskej hymny, Johane Mlynarcíkovej za návrh zástavy, Jozefovi Václavovi za zhotovenie rámu pre dekorácie a Stanislavovi Zláhode za rám pre obraz sv. Hedvigy, ako aj ostatným občanom a učiteľom, ktorí sa v priebehu stopäťdesiatročných dejín školy podielali na jej činnosti.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

e-mail: zivot@tsp.org.pl

SPOZNÁVAME SLOVENSKO A SLOVÁKOV

Malopoľský kultúrny inštitút v Krakove každoročne pripravuje programy spojené so spoznávaním nejakého národa. V školskom roku 2004/2005 odštartoval v rámci programu Malopoľsko viacerých kultúr posledný program Slováci, adresovaný základným a stredným školám. Na toto podujatie sa prihlásili školy: Lycée sv. kráľovnej Hedvipy z Bieca, Základná škola č. 1 z Tarnova, Gymnázium č. 1 z Tarnova a Gymnázium z Krempach. Škoda, že z oblasti, kde žijú Slováci, prejavila záujem o tento program len jedna škola. Učitelia z prihlásených škôl sa najsúkromnej stretnuli na školeniach, ktoré pre nich pripravili organizátori programu. Získané metodické pokyny učitelia uvádzali do praxe v pracovných skupinách, ktoré si vytvorili na školách. Cieľom školení bolo oboznámiť učiteľov s cieľmi programu a získané informácie spracovať zábavnou formou na vopred zvolenú tému. Záverečné vyhodnotenie týchto programov sa konalo vo včelárskom skanzene Bartník v obci Stróže, ktorá sa nachádza v blízkosti mestečka Grybów na juhu Poľska. Tam sa po prvýkrát stretli všetky pracovné skupiny – žiaci a učitelia spolu.

Najskôr študenti lycéa z Bieca uviedli rozprávanie o štyroch ročných obdobiach a o dvanásťich mesiačikov, ktorí vstúpili na javisko v pekných farebných kostýnoch príznačných pre jednotlivé ročné obdobia a mesiace. Každý mesiačik rozprával o slovenských zvykoch, porekadlach a pranostíkach, ktoré sa s ním spájali. Študenti sa snažili povedať aj nejaké názvy po slovensky, čím zaslúžili obdiv. Táto prezentácia poskytla divákom veľa informácií, ktoré si účinkujúci neskôr overili. Diváci dostali obrázky s výjavmi spojenými s ročnými obdobiami a mali ich umiestniť na kalendári, ktorý pripravili študenti lycéa. Kalendár, pripravený v slovenčine, bol po doplnení obrázkami zavesený v galérii medzi stromami. Jej súčasť tvorila aj expozícia ľudových nádob, ktoré sa volkedy používali.

Lycéum z Bieca na pamiatku pripravilo pre všetky skupiny bylinky v kvetináčoch, keďže na Slovensku bolo bylinárstvo a mastičkárstvo veľmi rozšírené. Táto škola má výmenu so školou v Bardejove, ktorú si veľmi pochvaľuje. Zasa Základná škola č. 1 z Tarnowa pripravila prezentáciu na tému Karpatské a tatranské zbojníctvo. Najmladší účastníci mali veľa fantázie a pripravili noviny, v ktorých umiestnili mnohé informácie o zbojníctve získané v knižniciach, múzeach, na internete a z ďalších dostupných prameňov. Samozrejme ústrednou postavou bol Jánošík, o ktorom

Lycéum z Bieca v programe o dvanásťich mesiačikoch

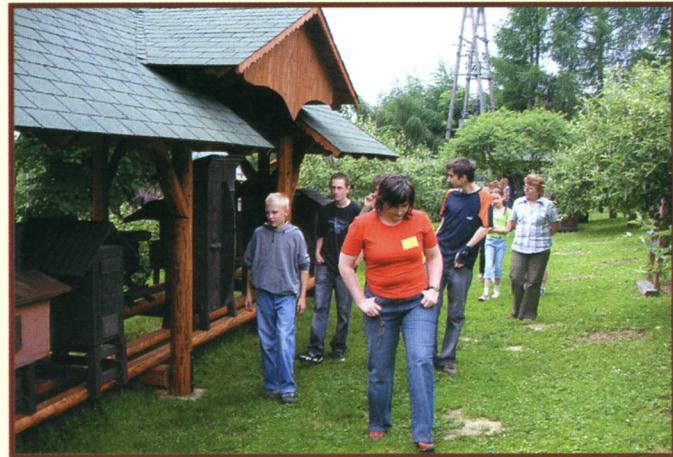
Slovenský kalendár spišských a oravských zvykov

ponukli ostatným kolegom veľa zaujímavých informácií. Na záver uviedli akoby súčasnú verziu Jánošíkovho života a súdu, čo bolo veľmi zaujímavé. Poslednou tému pred prestávkou, ktorú rozoberali žiaci Gymnázia č. 1 z Tarnowa, boli slovenské národné symboly. Pripravili projekt webovej stránky, na ktorej uviedli najdôležitejšie údaje o Slovensku. Účastníci projektu sa tak dozvedeli, akú rozlohu má Slovensko, kolko má obyvateľov, krajov a pod. Zároveň dostali slová slovenskej štátnej hymny a spoločnými silami sa ju snažili najskôr čítať a potom aj spievať. Veľmi pomocný v tomto ohľade boli krempašskí gymnaziisti, ktorí slovenčinu ovládajú a pomáhali sa ju naučiť aj ostatným. Potom Tarnovčania pozvali všetkých účastníkov na výtvarnú súťaž o Jánošíkovi a iných slovenských historických postavách. Rozdali papiere, pastelky, ceruzky, farbičky a štetce a začali vznikať práce. Všetky sa dostali do galérie medzi stromami a porota vybraťa z nich tie najkrajšie a odmenila ich výtvarníckymi pomôckami.

Prestávku na oddych využívali žiaci na rozhovory pri teplom čaji a chutných koláčikoch s rozličnými druhami medu z blízkeho včelína. Po prestávke nasledovala exkurzia po skanzene a včelíne, v ktorom sme sa oboznámili s vývinom včelárstva od najstarších čias až po súčasnosť. Vo včelíne sme sa dozvedeli, ako funguje život v úli a ako včely znášajú med a ho uskladňujú. Odteraz už vieme aj to, že včelárov chráni sv. Ambráz.

Po týchto chvíľach oddychu sme sa opäť vrátili k slovenskej kultúre. Ako posledná sa ujala slová škola z Krempáčov. Pripravila pre účastníkov programu prehliadku ľudového spišského kroja.

Ukážka spišských krojov

Prechádzka po včelárskom skanzene

Všetci gymnaziisti boli oblečení do rôznych krojov. Jedni mali jurgovské kroje, iní krempašské a belianske. Najskôr informovali ostatných, že v Poľsku žije slovenská národnostná menšina na Spiši a Orave, združená v Spolku Slovákov so sídlom v Krakove a že má tlačový orgán Život. Rozdali propagáčné materiály o Spolku, o. i. pohľadnice, výtlakky Života a kalendáriky. Prezentovali jednotlivé časti spišského ľudového kroja a pre porovnanie ukázali publiku aj goralšký a podhalský kroj. V druhej časti prezentácie pripravili umelecký program, v ktorom zatancovali a zaspievali niekoľko slovenských a spišských ľudových piesní. Rozdali divákom výtlakky niekoľkých piesní, o. i. Tam okolo Levoče, Bárka a pod., a nakoniec si niektoré pesničky spolu aj zaspievali. Takto sa skončila umelecko-zábavná časť stretnutia. Pri chutnom spoločnom obede zhodnotili účastníci stretnutie a organizátori im podakovali za účasť a úsilie, ktoré vynaložili na prípravu svojich programov. Treba uznáť, že školy, ktoré nemajú kontakt so slovenčinou, to mali ďažie a museli sa dlhšie pripravovať na vystúpenie. Keď sa však niečo chce, dá sa to uskutočniť. Podujatia sa zúčastnil aj etnograf a prekladateľ Antoni Kroch, ktorý tiež spolupracoval pri tvorbe tohto programu.

Učitelia aj žiaci sa zhodli v tom, že takéto stretnutie im poskytlo veľa nových informácií, že sa oboznámili s inou kultúrou a národným dedičstvom. Síce vyžadovalo to od nich väčšiu námahu, ale s výsledkami boli spokojní. Dúfajú, že tento prvý kontakt so Slovenskom nie je posledný.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Spoločný záber účastníkov

PRECHÁDZKA PO SVÄTOM JURE

Slovensko je klenotnicou zaujímavých miest. My sme sa vo svojom putovaní vybrali do Svätého Jura, nevelkého mestečka na západnom Slovensku, v bezprostrednej blízkosti Bratislavы. Prvá písomná zmienka o Svätom Jure pochádza z roku 1209, keď kráľ Ondrej II. povýšil jeho osadu na slobodné trhové mesto. Neskôr v roku 1647 kráľ Ferdinand III. povýšil Jur na slobodné kráľovské mesto.

Zo železničnej stanice sme sa dostali na námestie, ktoré bolo prednedávnom pekne obnovené. Lemujú ho zachovalé staré budovy, uprostred ktorých sa nachádza fontána, mestská studňa a morový stĺp. Medzi starými budovami vyniká najmä stavba mestského úradu, budovy bývalých kasární, piaristického gymnázia a ďalšie. Z informačnej tabule pri piaristickej škole sme sa dozvedeli, že gymnázium bolo otvorené v novembri 1687 a plnilo svoje poslanie až do roku 1918. Študovali tam viacerí bernolákovskí spisovatelia o. i. Juraj Fándly, Juraj Palkovič, Anton Benčič, ako aj ďalší významní Slováci, napr. biskup Michal Bubnič, Dr. Ján Chrappa, rektor cerafica v Ríme, spisovateľ Jožo Nižňanský, hudobný skladateľ Eugen Suchoň a kráľ Madagaskaru Móric Beňovský. Je to veľmi zaujímavá stavba, ktorá má na rohu slnečné hodiny. Z námestia sme sa dostali k hornému kostolu sv. Juraja, ku ktorému sme museli zdolať okolo 200 schodov, tzv. zámockých. Kostol bol spojený podzemnými chodbami, ktoré viedli z Bieleho do Červeného Kameňa. Gotický kostol sv. Juraja je jednou z najstarších pamiatok Svätého Jura. Bol postavený v poslednej štvrtine 13. storočia. Najvzácnejšou umeleckou pamiatkou je v ňom oltár sv. Juraja z roku 1527, zhotovený z bieleho pieskovca v dielni Štefana Pilgrama a zreštaurovaný v roku 1992. Vedľa kostola sa nachádza drevená zvonica, postavená po roku 1663, ktorá slúži dodnes. Od kostola je pekná vyhliadka na celé mesto, aj na zvyšky mestských hradieb, prevažne renesančných zo 17. storočia. V samotnom meste sa nachádza vlastivedné a literárne múzeum, ktoré vzniklo v roku 1952 ako Múzeum Petra Jilemnického. Pre verejnosť bolo sprístupnené v máji roku 1954. V roku 1963 sa k literárnej časti príčlenilo aj mestské múzeum s expozíciou Dejiny mesta Svätý Jur, ktoré vzniklo v roku 1937 zásluhou Arpáda Felcána. Expozícia predstavuje vývoj osídlenia mesta od najstarších čias až po súčasnosť. Literárna expozícia sa nachádza v bezprostrednej blízkosti rodného domu P. Jilemnického, v ktorom spisovateľ a učiteľ býval počas svojho pôsobenia vo Svätom Jure. Súčasťou tradície tohto regiónu je vinohradníctvo, takže skoro v každej domácnosti možno nájsť pivnice so sudmi plnými vína.

V chotári mesta Svätý Jur sa nachádza zaujímavá zrúcanina hradu Biely Kameň, ktorý bol postavený na mieste starého hradiska. Prvá zmienka je z roku 1217. Hrad je stredovekým nástupcom rozľahlého veľkomoravského hradiska. Pôvodne bol drevený a bránilo ho mohutné dvojité opevnenie s vysokým dreveno-zemným valom, ktoré je dodnes dobre badateľné. Svätajurskí grófi, ktorým patrilo široké územie vrátane Pezinika, postavili asi v r. 1270 - 1295 na protiahlej strane údolia, nad stredovekým mestečkom, bližšie k cestným tahom, ka-

Zostup do mesta po zámockých schodoch

menný hrad. Jeho vzťah k mestečku s dominantným farským kostolom a vinohradníckymi domami dokladajú aj rytiny z 18. storočia. Hrad prestavali koncom 14. storočia. Po vymretí rodu Svätajurských v roku 1526 viackrát zmenil majiteľov. Najvýznačnejší z nich bol: Ján Zápolský, ktorý získal hrad v r. 1540, Illésházyovci, ktorým patril v druhej pol. 16. storočia, a Pálffyovci, ktorí ho vlastnili od r. 1611. Keď sa panstvo definitívne prestalo do podhradia, kde si postavilo nový kaštieľ, hrad postupne strácal svoju funkciu a po tureckom plienení v roku 1663 ho už neobnovili. Odvtedy je v zrúcaninách. Zachovali sa z neho iba nepatrne zvyšky obvodového muriva prerastené bujnou vegetáciou. V okolí nad miestou časťou Jurský Šúr - Neštich bolo hallstattské a slovanské Jurské hradisko; zachovalé valy v dĺžke 1600 m vytvárali obranné stredisko na ploche 3 ha.

Vo Svätom Jure bývajú aj niektorí naši krajania, ktorí sa začiatkom päťdesiatych rokov prestalovali na Slovensko. Žijú tam ich potomkovia, napr. rodina Mogilských z Novej Belej, rodina Korkošovcov z Čiernej Hory a ďalší. My sme navštívili rodinu Mogilských, ktorá stále udržiava kontakt s rodiskom svojich otcov. Prostredníctvom tohto článku im chceme podakovať za milé prijatie a pohostinnosť.

Svätý Jur má zaujímavé dejiny a pozoruhodné pamiatky, preto odporúčame každému, kto sa dostane do blízkosti tohto mesta, aby sa v ňom aspoň na chvíľu zastavil.

Sprac. a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Na svätajurskom námestí

N

Kvetnú nedele 25. marca 1945 urobili sovietske stíhačky na pravé poludnie, keď ľudia vychádzali z kostola, nálet na Komjatice. Pred kostolom a po dedine zostali desiatky mŕtvych a vyše sto štyridsať bolo ľažko ranených, ktorých odvážali do Nitry, pretože blízke Nové Zámky, ktoré vtedy patrili horthyovskému Maďarsku, nestačili prijímať také množstvo ranených.

Všetci lekári nitrianskej nemocnice, ktorí momentálne mohli stať na nohách, po celú noc tvrdzo pracovali pri operačných stoloch, ako na fronte pri ofenzíve. Primár Dr. Fraštačký, Dr. Nemeček a ďalší si už necítili nohy, keďže celú noc stáli pri operačných stoloch. Slnečné pondelňajšie ráno ich prinútilo urobiť prestávku, a to tým viacej, že do nemocnice sa schádzali aj príbusní obetí a bolo treba prehodiť slovo dve aj s nimi. Okrem toho boli lekári na kraji so silami a keď chceli pokračovať v práci, museli si na chvíľu oddýchnuť. Vtedy ešte netušili, že o chvíľu sa na toto mesto znesie smrť a hrôza, akú obyvateľstvo Nitry neslýchalo od čias epidémie cholery v polovici 18. storočia a že skutočný pracovný nápor sa pre nich ešte len začína.

Skok do dospelosti

Toho pamätného roku 1945 jar prišla skoro, akoby príroda chcela vynahradit ľudom, unaveným dlhým a krvavým záverečným apokalyptickým dejstvom vojnového besnenia, všetko utrpenie a strádanie vojnových rokov. Aj Veľká noc tentoraz pripadla včasšie, už na koniec marca a tátó skutočnosť by bola navodzovala dobrý pocit u každého, keby nie z času na čas tlmené dume diel pripomínajúce všetkým, že sa k mestu približuje front. Napriek tomu sa Nitrania pripravovali na Veľkú noc tak, ako zvykli každý rok. Pre nich bol tento pondelok – začiatok Veľkého týždňa, dňom takmer sviatočným. Kostoly boli otvorené od včasného rána, spovedalo sa. Ranné slnko a teplé jarné počasie vytiahlo mnohých ľudí z domu. Zdalo sa, že chladný nočný vzduch už lúče jarného slnka trochu zohriali a naliate puky stromov akoby sa chceli už-už rozvinúť.

Pani Belková sa tentoraz tiež poponáhľala a vyšla na nákup skôr, než sa do mesta nahrne kopa ľudí z okolia. A skutočne bola veľmi prekvapená, že na rínsku stretla tolko ľudí, a to nielen Nitranov, ale aj veľa cudzích tvári, najskôr ľudí z okolitých obcí. Veď kto by sa teraz sem terigal zdaleka, keď sa už každú chvíľu očakával útok sovietskych vojsk na mesto. Pred deviatou sa už vracala okolo Mestského domu so svojím mladším synom Jojom z nákupu. Rínek v Nitre bol vtedy inde, ako dnes – za Mestským domom vedla novej pošty. Chcela sa trochu zásobiť, lebo nevedno, ako rýchlo prejde front cez Nitru, keď sa na Hrone držal tak dlho. Trom chlapom v chalupe treba toho dost, najmä ak obaja chlapci jedia, ako by sa to v nich pálico. Také starosti vírili hlavou pani Belkovej, obťažkanej prúteným košom, zatial' čo Jojo niesol plátenú kapsu plnú zemiakov. Bývali na Farskej ulici naproti Löflera. Hore Kupeckou stále stretali takých, ktorí sa kamsi ponáhlali dolu do mesta. Stretali aj takých, ktorých nepoznali a podľa oblečenia vyzerali byť z okolitých dedín. Nie div, veď bol jarmočný deň a tiež sa čakalo, že k Baťovi príde tovar. A tak, hoci Červená armáda už bola nedaleko, mnohí sa ešte odhodlali vytiahnuť nohy z domu, aby sa čo-to dozvedeli medzi ľuďmi na jarmoku.

Približujúci sa front predchádzali všetkjaké chýry. Nemcov domáci už ako-tak poznali, ale s príslušníkmi Červenej armády sa ešte nestretli, iba ak tí, čo sa vrátili z východného frontu, kde bojovali v Slovenskej armáde. Ešte pred pár dňami bolo mesto plné nemeckých vojakov, ale včera mesto akoby úplne vypratali. Určite všetci neodíšli, ale tí, čo zostali, boli už sústredení na svojich východzích postaveniach, takže neboli ľuďom na očiach. Zanedlho nastúpia do svojich palebných postavní v zákopoch, ktoré sa na východnej a južnej strane mesta už dávnejšie budovali.

Jojo mal iné starosti. Do školy už tesne pred frontom nechodili. Keď sa nadýchol jarného vlahého vzduchu, ktorý zavanul nad mesto tam kdesi od juhu, alebo od Atlantického oceánu, srdce mu poskočilo radosťou a nádejou. Už je tu jar, teplé dni, futbal s kamarátmi. Lenže v tom momente sa v diaľke ozvali delové salvy a chlapcova nálada klesla opäť na bod mrazu. Už sú tu, zanedlho sa

SLOVENSKÁ GUERNIKA

K BOMBARDOVANIU NITRY 26. MARCA 1945

začne bojať na uliciach jeho milovaného mesta. Nevedel si to predstaviť, ako sa to všetko odohrá. Predstavoval si všetko podľa toho, ako mu rozprával otec, keď ho Kuhnovi červení vojaci násilím zverbovali v Nových Zámkoch v osemnástom roku, ako postupovali kdesi na východnom Slovensku... I keď otec nerád hovoril o týchto udalostiach pred svojimi dospejajúcimi synmi, sem-tam voľačo začul, keď sa u nich zíšli otvori kamaráti. A to, čo počul, nebolo dobré... Bál sa teda, čo bude. Nemcov už sice v meste nebolo, ale prídu s frontom. Nechcel radšej na to myslieť, lebo sa bál o otca, o mamu. Všeličo počul... Bol nakoniec rád, že má zrazu prázdnu hlavu a futbalová lopta, ktorá mu bola doteraz všetkým, úplne stratila nad ním moc. Mal len jednu túžbu – aby to už bolo všetko cím skôr za nimi.

Na Kupeckej sice stretol Tona Radeckého, ktorý mu na spýtavý posunok hlavy odpovedal stručne: „K saleziánom.“ Ale jeho dnes tam netáhalo. Vtedy rehoľa saleziánov v Nitre mala svoje stredisko pri záhradách nedaleko župného domu a parku. Boli tam ihriská a vo vnútri zase stoly na stolný tenis, biliard a preto sa tam skoro každý deň schádzali predovšetkým mladí chlapci a trávili tam v zábave svoj volný čas, pretriasali najnovšie zvesti z frontu a zo správ, ktoré úchytkom zaznamenali z rozhovorov dospelých a zabývali čas i svoju neistotu a netrpezlivosť pred prichádzajúcim frontom. Aj ich Karol odišiel hned zrána k saleziánom, zatial čo on sa viac predržal pri mame, aby jej bol naporúdzi v každej potrebe v domácnosti. Otec aj dnes ráno odišiel do Ponitrianskeho regulačného družstva pre inštrukcie.

„Mama, kedy už príde ten front?“, vyrušil ju zo zamyslenia touto otázkou.

„Ach, synku, už to dlho nepotrva. Nemci už z mesta odišli. Najlepšie, keby sa to dalo prespať, aby sme sa zobudili a všetko by už bolo za nami!“, utrúsil chláchoivo matka.

„Veru, aby to už bolo za nami...“ utvrdil jej želanie Jojo, ktorý pridal do kroku, lebo už boli naproti kaplnke sv. Michala a napravo za rohom bývali.

Zrazu zastal, lebo jeho mladé zmysly a vnímaná chlapčenská duša akoby zrazu zamreli v očakávaní. Zrazu sa mu zazdalo, že ostali na ulici s mamou sami a jeho vedomie ako by udrelo ticho.

Obzrel sa a... jeho bystrý zrak zazrel na obzore za novou poštu v diaľke tmavé bodky lietadiel. To nebola formácia vysoko letiacich anglo-amerických bombardovacích lietadiel, aké zvykli do nedávna pravidelne lietať o tomto čase na sever. Toto boli nízko letiace sovietske stíhačky. Ešte ich nebolo počuť, ale v hlave mu preblesla myšlienka:

„Mama, nálet!“, zvrieskol. Kapsa mu vypadla z rúk a on sa ako blesk vyrútil za roh k ich domu, pod ktorým bol úkryt. Vedel, kde je od vchodu kľúč. Načiahol ruku do výklenku a stačil otočiť kľúčom v zámku...

Posledné, čo mu zostało v pamäti, bol rev motorov nízko letiacich lietadiel. Prebral sa na dne pivnice v prachu a v troskách omietky, tehál a úlomkov dreva. Počul stonyoko seba, nejasne rozoznával figúry postáv na laviciachoko stien. Keď sa prach trochu usadil, zazrel na zemi suseda Lukašku, ako stená nad čudne neprirodene vykrútenou nohou. Už chcel vstať a zakričať na mamu, keď ho nová tlaková vlna zrazila k zemi a celý úkryt sa zatriasol po nových výbuchoch bômb kdesi nabízku. Keď sa opäť prebral, zdalo sa mu, že celý nálet je sústredený len na ich činžový dom a celá dráma bombardovania sa odohráva v tejto pivnici, ktorú stihol v poslednom okamihu otvoriť. Zrazu počul matkín hlas, jej horekovanie. Vstal, rozhliaľol sa, keď trochu opadol prach a zo stropu sa prestalo sypať, zazrel matku, ako sa v šoku driape na v kúte schúleného Nemca, ktorý stále opakoval: „Mein Gott, mein Gott...“

Skočil za ſiou, zatriasol ſiou: „Mama, mama!“, na čo sa ona ako by prebrala z úlaku a privinula sa k chlapcovovi. Aj keď sa dookoľu ozýval nárek, krik, a na tvárich, ktoré stačil rozoznať, sa zračilo zdenie, jemu zrazu ako by spadla veľká farcha zo srdca: „Mama, mačka moja, tu ste!“

Keď sa prach rozplynul a detonácie prestali, nastalo strašné ticho. Podaktorí začali vstávať z miesta a ktorí poznamenali: „Hádam to prestalo.“

„Počkajte mama. Idem sa pozrieť von“, povedal Jojo mame a pretlačil sa k dverám. Ale to, čo uvidel vonku, ho tak zdesilo, že by bol najradšej ušetril svoju matku pohľadu na hrozné spustošenie, ktoré nálet zanechal navôkol ich domu. Susedný dom – ruiny. Priamy zásah. Naproti hotel rožný dom, v ktorom bola lekáreň vedľa Löflera. Smerom k župnému domu prevrátený povož a zranený kôň kopal nohami do vzduchu, ako by sa pokúšal vstať.

Ale to už Jojova mama stála vedľa neho a chytila ho za ruku: „Podieme, synku, treba sa nám obzrieť za Karolom, za otcom... Musíme odtiaľto preč, čo ak znova priletieť? A potom front! Bože môj, Bože môj, čo len budeme robiť? Keby tu len bol otec...!“ Naštastie ten sa zanedlho objavil pri nich doma. „Ty počkaj tu, doma“, obrátil sa k žene, „vonku je peklo a smrť. Ja idem naďskôr s Jojom k saleziánom, aby sme našli Karola a potom uvidíme...“

Vyšli znova na ulicu, ktorá už znova ožila pokrikom i nárekom. To tí, čo povychádzali z úkrytov a zbúranísk nachádzali medzi mŕtvmi a zranenými svojich príbuzných a známych. Bolo počuť i náreky a stony... Otec, aby ušetril Joja od týchto strašných scén, sa zrazu rozhodol:

„Prejdeme k saleziánom zadom cez Vŕšok,“ a už sa pustili krížom cez ulicu pomedzi úlomky okenných rámov a rozbitého skla a keď sa čmud z nedalekého zhoreniska obrátil bokom, objavila sa pred nimi ešte strašnejšia scenéria na malom priestranstve pred kaplnkou sv. Michala. To bolo aj pre otca vela.

„Och, podieme odtiaľto,“ a trhol chlapca za ruku, ako sa ten zadíval na čudné polohy mŕtvyh mužov a žien. „Museli to dostať aj z guľometov,“ poznamenal otec. Najhorší bol pohľad na ženu v po-

kročiliom tehotenstve, ktorá tam pokojne ležala, ako by išla rodíť. Keď prišli bližšie, zbadali, že je mŕtva, bez nohy. Prešli za Vŕšok a mohli sa pohybovať rýchlejšie, lebo Párovce boli ušetrené od priamyx zásahov bômb a ulice boli priechodné. Za chvíľu zbehli dolu k záhradám a obrátili sa znova smerom do mesta. K župnému domu a upravo sa im naskytol straný pohľad na horiaci dom. Saleziánov to minulo, ale dostať to susedný dom. Okná saleziánov boli vybité, budova prázdna Vyšli von a bezradne sa obzerali, koho by sa spýtali na chlapcov.

„Hen je, tuším, Palino Gála,“ mykol rukou otca Jojo, ukazujúc k plotu, ktorý oddeloval dvor saleziánov od zbúraných garáží. Pohli sa tým smerom, ale už na prvý pohľad bolo otcovi čudné, ako merav je ten Paňo opretý o drevený stíp. Keď prišli bližšie, uvideli, že je mŕtvy a zostal v tejto groteskej polohe tak, ako ho črepina zasiahla zo zadu do krku, čo spredú nebolo vidieť. Tvár bola sinavá, odkrvnená. Nebolo času zotrať pri každom mŕtvom, ktorého poznali dlhšie, lebo nedaleko sa ozývalo stonanie a to už zazreli známe váre Radockých.

„Otec, hen je Tono,“ ukázal Jojo na svojho kamaráta, ktorého ráno stretol s mamou na ceste z rínsku. Ležal pod sutiňami Mal zavalené nohy časťou múru a rodičia sa ho snažili vyprostiť a skrátiť jeho utrpenie.

Nakoniec sa predsa len dozvedeli od rodičov, ktorí ich už predišli pri hľadaní svojich chlapcov, že ich Karol je živý a zdravý a že celá skupina, čo sa zachránila pred úlomkami po zásahu susednej budovy pod biliardovými stolmi, utekala do bezpečia hore na Zobor. Otec sa trochu upokojil i keď už olutoval, že zobrajal chlapca so sebou. Rozhodol sa, že pôjde k svojmu zamestnávateľovi vypýtať auto a odvezie celú rodinu na Zobor, keď mu sused Hajnala ponúkol pivnicu, kam by za načas spoločne ukryli. Znovu sa teda vydali naspäť na Vŕšok, najskôr pomedzi rozbité povozy a mŕtvoly koní povočníkov na Farskej ulici a potom Mariánskou a Piaristickou k piaristickému kostolu. A znova sama spúšť. Dole na Školskej a pri synagóge horeli domy po priamyx zásahoch bômb a pred piaristickým kostolom kopa mŕtvyh, ktorých skosili guľomety, keď vychádzali z kostola. Jojo si všimol, že sú to Šalamúnovci. Nikoho si nevšímali a táhali karičku, na ktorej boli dve mŕtve dievčatá Ich dvanásťročná dcéra a Nevlahova... Boli v šoku a v šoku sa ocitol aj Jojo. Vedľa to boli jeho spolužiačky...! Teraz preskočil úžas z otca na syna. Naraz pocitili veľkú únavu v nohách Otec sa pozrel na Joja a videl, že je bledý ako ten Palino pri tom plote. Cítil, že už ďalej nevydrží... Sadol si na kus zvalenej sochy a jeho telom zalomcoval tichý zúfalý pláč... Všetko, čo sa udialo doteraz, chápal akosi neosobne. Stále sa mu darilo udržiavať si vnútorný odstup od udalostí, aj keď ich sám prežíval. Ale teraz sa jeho vratká duševná rovnováha naraz zrútila...

Nedeno, koľko takto presedeli. Prvý sa prebral Jojo. Pretrel si oči, akoby si až teraz uvedomil, kde je, že každú chvíľu môžu naletieť lietadlá a masakra bude pokračovať. Pozrel na otca vedľa seba, ktorý sedel s hlavou optretou v dlaniach. Lenže Jojo ho vytrhol zo šoku.

„Tato, musíme za mamou. Podieme po auto!,“ povedal hlasom, ktorého tón prekvapil otca a vytiahol z tupej letargie. Pozrel sa na syna a uvedomil si, že pred ním už stojí muž. Znovu sa pozreli na kopy mŕtvol a ľudí, čo sa motali pomedzi nimi a z pláčom si odnášali najbližších. Uvedomili si zodpovednosť za svojich najbližších, za Karola, za mamu... Pobrali sa teda kúsok po Vŕšku k Hornotabánskej a potom k činžovým domom pri palote k Ponitrianskemu regulačnému družstvu.

Podľa spomienok RNDr. J. B. spracoval EMIL VONTORČÍK

L. Molitoris a K. Litviaková počas otvorenia

Tancuje FS Blanciar z Tepličky nad Váhom

V JABLONKE

Spolok Slovákov v Poľsku organizuje na začiatku leta zaujímavé podujatia - Dni slovenskej kultúry na Orave, Spiši a v Krakove, počas ktorých môžu diváci vidieť vystúpenia nielen krajanských súborov a dychovek, ale aj niekoľko slovenských, ktoré spestrujú program týchto dní.

Tohtoročné podujatie sa konalo v Jablonke 26. júna na futbalovom ihrisku za riekou. Počasie spočiatku nevelmi prialo, ale naštastie sa popoludní trochu umúdrilo a tak sa začal schádzať väčší počet divákov. Prispeli k tomu aj prvé tóny kacvínskej dychovky, ktoré isto zaujali okoloidúcich a tak sa zo zvedavosti prišli pozrieť, čo sa tu vlastne deje. Medzi čestnými hostami boli o.i. vojt gminy Jablonka Julian Stopka, riaditeľ Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne Miroslav Žabenský a bývala riaditeľka OOS Olga Žabenská, podpredsedovia SSP František Harkabuz a Dominik Surma, predsedníčka OV SSP na Orave Genovéva Prilinská, známy krajan Róbert Kulaviak. Pri tejto príležitosti predstavil aj najnovšiu publikáciu vydavateľstva SSP – básnickú zbierku jablonského rodáka Františka Kolkoviča *Oravské návraty*.

Náš FS Kumoratky z Podvľka a Malej Lipnice

vedúcou je Miroslava Jarolínová. Súbor vznikol v roku 2003 a vystupoval už na viacerých podujatiach nielen na Slovensku, ale aj v Poľsku. V Jablonke mali niekolko vstupov, v ktorých predviedli rad zaujímavých tancov, medziiným Big Spender, Merenge a ďalšie.

Po nich na scénu vyšla rodinná hudba súrodencov Kurtulíkovcov – Kurtulík band, ktorá už bývala na našich podujatiach. Vedúcim je Karol Kurtulík. Zahrali nám a zaspievali niekoľko ľudových piesní, a neskôr aj niekoľko cigánskych, ktoré sa divákom veľmi páčili. Táto rodinná kapela sa v tomto roku zúčastnila medzinárodného festivalu rodinných hudieb v Tczewie, kde získala vysoké ocenenie.

Rodinnú hudbu na scéne vystriedal krajanský súbor z Malej Lipnice a Podvľka Kumoratki, ktoré zaspievali a zatancovali rad oravských piesní a tancov. Ich vystúpenie, plné radosti, ocenili diváci vrelym potleskom. Vedúcou súboru je Kristína Gribáčová. V tomto roku Kumoratki vystúpili na viacerých podujatiach, na ktorých sa im podarilo zaujímavo prezentovať oravské zvyky a kultúru.

Ďalšie číslo predviedli divákom tri súbory moderného tanca z Krempáčov, ktoré vedie Mária Wněková. Ako prvá sa predstavila najmenšia skupina Picolo dance, ktorá predviedla o.i. známy kačací tanec a niekoľko iných. Vystriedala ich staršia skupinka, ktorá sa striedala s tančoucou skupinou Fenix 1. Tá predviedla tance na motívy gréckej hudby Zorbu a vystúpili

FS Rombaň z Chyžného v oravskom tanci

e-mail: zivot@tsp.org.pl

Vystúpenia sledovalo množstvo divákov

tiež ako mažoretky a aj ako indiánky. Všetky tri súbory predviedli pekne choreograficky pripravené tance, za čo zožali veľký aplaus. Po moderných tancoch prišiel na rad opäť folklór. Krempašanov vymenil na scéne folklórny súbor Malý Belania z Novej Belej pod vedením Jozefa Majerčáka, ktorý predviedol cyklus spišských a slovenských tancov a piesní. Aj keď sú to ešte len mladí tančenci, nevela im chýba, aby dobehli svojich starších kamarátov zo Spiša.

Veľký aplaus vzbudilo ďalšie vystúpenie, tentoraz heligonkárov z FS Blančiar súrodencov Kováčovcov, ktorí zahrali a zaspievali niekoľko známych slovenských piesní. A znova sa predstavila Orava – FS Rombaň z Chyžného pod vedením Grzegorza Sternala, ktorý predstavil niekoľko oravských piesní a tancov.

Záver, podobne ako úvod patril dychovému orchestru. Tentoraz to bola z dychovka Podvľka pod vedením Jána Páleníka. Je známa v širokom okolí a aj na tomto podujatí ukázala, že vie, ako sa hrá na dychových nástrojoch. Zahrala niekoľko pochodov a ľudových piesní, počas ktorých ožilo celé obecenstvo. Potvrdili to aj dlhotrvajúce ovácie, takže dychovka musela zahrat ešte dodatočnú skladbu. Takouto veselou nôtu sa skončili tohtoročné Dni slovenskej kultúry v Jablonke. Verím, že sa divákom páčili a už dnes pozývame všetkých na ďalší ročník.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

Koncertuje dychovka z Podvľka

Podujatie otvára Ľ. Molitoris

*Moderátori V. Surmová
a J. Klukošovský*

Skupina Fenix 1 v modernom tanci

V KREMPACHOCH

Tancujú Malí Beļania z Novej Belej

Súbor Rombaň z Chyžného

T

ohtoročná letná sezóna sa začala viacerými kultúrnymi podujatiami organizovanými v rámci XII. dní slovenskej kultúry na Spiši a Orave. Sú to zaujímavé slávnosti, ktoré zakaždým vzbudzujú veľký záujem nielen účinkujúcich, ale aj divákov.

Tohtoročný Deň slovenskej kultúry na Spiši sa konal 3. júla v krempašskom amfiteátri za pekného počasia a veľkej účasti divákov. Moderátormi podujatia boli Veronika Surmová a Jozef Klukošovský z Krempách, ktorí privítali hostí, v tom o. i. generálnej konzulke SR v Krakove Janku Burianovú s manželom, čestného predsedu SSP Jána Molitorisa, podpredsedu SSP a šéfredaktora Života Jána Špernogu, podpredsedu SSP Dominika Surmu, generálneho tajomníka ÚV SSP Ludomíra Molitorisa, predsedu OV SSP na Spiši Františka Mlynarčíka, čestného predsedu OV SSP na Spiši Františka Kurnata, redaktora Jána Kubáňa, farára Jacka Wieczorka, richtára Krempách Jána Kalatu s manželkou, predsedu MS SSP v Krempachoch Jána Petráška a ďalších. Úvodné slovo patrilo generálnemu tajomníkovi SSP Ludomírovi Molitorisovi, ktorý pri tejto príležitosti pripomenal nedávne 50. výročie prvej slovenskej maturity na jablonskom lúceu a s tým spojené oslavu a súčasne prezentoval novovydanú zbierku básní krajaná Františka Kolkoviča, jedného z prvých absolventov slovenského lycéa v Jablonke.

Umelecký program sa začal vystúpením detskej dievčenskej skupiny moderného tanca Picolo dance a mládežníckej skupiny Fenix 1 z Krempách. Malé tanečnice, ktoré sa šikovne a pôvabne pohybovali po javisku, predviedli svoj tanec v choreografii svojej vedúcej Márie Wněkovej. Neskôr ich vystriedali staršie dievčatá zo skupiny Fenix 1, ktoré mali niekoľko vstupov, napr. ako mažoreteky, alebo tanečnice v kovojských či indiánskych úboroch. Po modernom tanci na javisko prišla ľudová kapela z Krempách, ktorá zahrala cyklus slovenských a spišských melódii. Mladí hudobníci si svoju hru vyslúžili veľký aplauz publika. Ich primášovi Dominikovi Petráškovi sa veľmi páčila pesnička Čierne oči, preto ju zahrával

Koncertuje dychovka z Kacvína

aj ako sólista. Po Krempašanoch nasledoval oravský folklór súbor Rombaň z Chyžného, ktorý vystúpil pod vedením Grzegorza Sternala. Predviedol rad starých oravských piesní a tančov. Prihrávala mu ľudová kapela, ktorá na záver vystúpenia zahrala zvlášť niekoľko ľudových skladieb. Veľký záujem vzbudil koncert mladej dychovej hudby z Kacvína, ktorá pôsobí pri tamojšom Dome slovenskej kultúry. Dychovku viedie Stanisław Wojtaszek z Maniow. Koncertovala už na viacerých našich podujatiach. V Krempachoch zahrala niekoľko poliek, ako napr. Pod vysokým dubom či Lučianka a čardáš Okolo Turca.

V sprievode ľudovej kapely vyšiel na javisko folklórny súbor Malí Beľania, ktorý zaspieval a zatancoval rad slovenských a spišských piesní a tancov. Súbor, ktorý nacvičuje Jozef Majerčák, vystupoval už niekolkokrát na našich podujatiach a neprestajne zlepšuje svoju úroveň. Po Beľanoch jurgovské, slovenské a spišské melódie zahrala ľudová kapela Tomáša Vojtasa z Jurgova. Niektoré melódie Jurgovčanov aj zaspievali. Umelecký program uzavrela spevácka skupina dievčat v hudobnom sprievode Františka Pacigu. Zaspievala slovenské a spišské piesne, napr. Horenka, horenka, Dievčatá z Východnej, Pod tým naším okienečkom, Nima to jak v Krympachaf.

Tancuje súbor Čačina zo Spišskej Novej Vsi

Krempašské publikum. Spredu čestná hostia

Host podujatia

Na pozvanie Spolku prišiel na Dni slovenskej kultúry do Krempáčov aj folklórny súbor Čačina zo Spišskej Novej Vsi. Je to amatérsky súbor, ktorý pôsobí od roku 1972 pri tamojšom Mestskom kultúrnom centre a grupuje okolo päťdesiat mladých ľudí a študentov. Niektorí starší členovia pôsobia v súbore od jeho vzniku. V repertoári má spišské, šarišské, zemplínske a rómske piesne a tance. Súbor pozostáva z troch zložiek – speváckej, hudobnej a tanečnej. Každá zložka súboru má svojho vedúceho: tanečným pedagógom je Jozef Kozák, organizačnou vedúcou Katarína Staroňová, ľudovú hudbu viedie Roman Barabas a vedúcou celého FS Čačina je Magdaléna Králová. Súbor Čačina vystupoval už v Anglicku, Belgicku, Francúzsku, Turecku, Nemecku, Maďarsku a Poľsku. Na naše podujatie prišiel po prvýkrát. Svojím programom z rôznych oblastí Slovenska vzbudil veľký záujem divákov, ktorí ho odmenili búrlivým potleskom.

Tohtoročné Dni slovenskej kultúry sú už za nami. V každom z nás zanechali milé spomienky. Už dnes pozývame všetkých na budúce Dni slovenskej kultúry.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Ľudová kapela z Jurgova

Ked' Walter Cress vstúpil do dlhej, úzkej miestnosti pre návštevy, Michael Hellman už sedel na opačnej strane mreží. Jeho pohľad prezrádzal nemé očakávanie, ale ozajstná nádej v nom nebola. Walter sa ho snažil povzbudiť srdečným úsmevom.

- Ahoj, Michael. U dozorca som nechal pre teba nejaké cigarety a zopár tabličiek čokolády. Zdá sa mi, že sa cítis lepšie. Dali ti niečo proti bolesti hlavy?

- Áno, konečne. Tvoja intervencia zabrala. Totiž... urobil si to, o čom sme hovorili minule?

- Áno, rozprával som sa s tvojím advokátom. Ukázal mi záznamy zo súdneho procesu. Myslím, že urobil všetko, čo bolo v jeho silách.

- Pravdaže, - trpko povedal Hellman. - A čo všetko by ešte asi urobil, keby mi veril? Určite mi neveríš ani ty, hlavne potom, ked' si si prečítať oficiálnu verziu prípadu.

Donald Olson KAMENNÝ ANJEL

- Netáraj, Michael. Vôbec nepochybujem o tvojej nevini. Musíš mi to veriť.

Walterovo presvedčenie, že Hellman bol nespravodliivo odsúdený, sa zakladalo na niečom mocnejšom, ako je intuícia, na akejsi zvláštnej spriaznenosti duší, ktorú si uvedomil už pred mesiacom, pri svojej prvej návšteve. Dovtedy o Michaelovi Hellmanovi nikdy nepočul. Nemal vo zvyku čítať čiernu kroniku v novinách, a preto sa ani nedozvedel o vražde Steffi Hellmanovej, z ktorej bol obvinený a odsúdený manžel obete.

Práve v čase, ked' Walter odchádzal do dôchodku, vznikol „program návštevy väzňov“. Vypracovala ho istá dobročinná organizácia. V šesťdesiatich rokoch ostal odrazu bez práce, koníčkov, či intelektuálnych záujmov. Žil so svojou ženou Berenice v malom dome a jeho údržba si nevyžadovala veľa práce. Preto prijal ponuku nazdávajúc sa, že tak vyplní prázdnnotu vo svojom živote.

Pridelili mu Hellmana, jedného z väzňov, ktorých nikto nenavštevoval, lebo nemal ani príbuzných, ani priateľov. Vo výzore tohto človeka bolo niečo, akási urazená dôstojnosť a tichá beznádej, čo Waltera inštinktívne prevedčilo o jeho nevine.

Po každej návšteve vo väznici o tom rozprával Berenice. Netajil úzas nad tým, ako mohli odsúdiť nevinného človeka. Žene sa to videlo smiešne a naivné.

- Walter, ved' ho sotva poznáš. Keby nebol zabil svoju ženu, prečo by bol vo väzení?

- Predsa som ti hovoril, Berenice, že proti nemu neexistujú žiadne dôkazy. Hellman podozrieval svoju ženu z nevery. Jedného dňa sa nečakane vrátil domov, lebo pred-

pokladal, že ich spolu pristihne. Ak tam milenec aj bol, podarilo sa mu nepozorne zmiznúť. Manželia sa však zúrivo pohádali. Prznáva, že svoju ženu dokonca udrel, prvýkrát v živote. Potom vybehol z bytu a dlho sa prechádzal, aby sa upokojil. Došiel až na cintorín.

- Prečo práve tam?

Chodieval tam zakaždým, ked' bol zle naladený. Sadol si k hrobu svojich rodičov a duchu sa s nimi zhováral. Tak sa stalo, že stretol tú ženu... jej meno, bohužiaľ nepoznáme, ani nič o nej nevieme. Nadviazali rozhovor a potom sa spustil dážď. Ked' zistila, že prišiel pešo, ponúkla sa, že ho odvezie svojím autom. Snažil sa oddialiť stretnutie so svojou ženou, a preto novú známu poprosil, aby ho zaviezla do prístavu. Mal tam čln s obytnou kabínou. Pozval ju dnu na šálku kávy, a tak sa to stalo... Zaprisaháva sa, že to bola z jeho strany prvá manželská nevera. Potom zaspal. Ked' sa prebudil, zistil, že jeho nová známa zmizla.

- Znie to celé veľmi pochybne, Walter...

- Počkaj. Vrátil sa domov pešo a svoju ženu našiel mŕtvu,

s rozbitou hlavou. Čo si mal počať? Na rukách mu ostali stopy jej krvi. Milenca, ktorý to zrejme vykonal, nebolo a takisto nebolo ani neznámej ženy z cintorína, ktorá by mu mohla poskytnúť alibi. Bol stratený. Polícia mu neuverila a takisto ani porota na súde.

Neverila ani Berenice a dokonca ani pracovník dobročinnnej organizácie, ktorý Walterovi pripomenal, že sa na svojho chránenca nemá príliš citovo viazať. Cieľom „programu“ nie je vyslobodzovanie odsúdencov, ale iba pomoc v prekonávaní pocitu osamelosti. Dokonca ani sám Hellman, hoci bol, pravdaže, Walterovi povd'ačný, nechápal, prečo sa kvôli nemu toľko namáha. Pri jednej príležitosti mu povedal:

- Walter, viem, že mi chceš pomôcť, ale nemá to cenu. Nikto mi nemôže pomôcť: jedine, ak by sa ozvala tá žena.

- Ale tá sa neozýva.

- Pochopiteľne. Ked' sa v novinách dočítala o vražde, určite sa vyľakala.

Walter nahnevane podotkol, že to nie je dôvod na to, aby mlčala a dopustila, že nevinný človek sadí vo väzení. Hellman sa trpko usmial a povedal:

- Škoda, že si nebol mojím advokátom ty, Walter.

- Alebo nejaký detektív s väčšou dávkou rozumu, než majú tí od polície. Michael, premýšľaj. S tou ženou si sa rozprával niekoľko hodín. Musela predsa niečo spomenúť, čo by nám mohlo pomôcť pri jej hľadaní.

- Kto by si to pamätał, Walter? Rozprávali sme sa o rôznych malichernostiah. Napríklad, ako je na cintoríne príjemne a ticho pod tým starým stromom. Povedal som jej, že moji rodičia mali radi stromy, a preto som pri ich

hrobe zasadil brest. Zasmiala sa a povedala, že jej nebohá babka vždy túžila mať nad hrobom kamenného anjela. Potom začalo pršať a ona sa ma spýtala, kde mám zaparkované auto... Ostatné už poznáš.

Walter sa vzrušene nachýlil dopredu.

- Počkaj, počkaj... kamenný aniel. Hovoril si o tom poliacptom?

- Nie. Načo? Nefantazíruj, Walter. Na tom cintoríne sú určite desiatky kamenných anjelov. Napokon, ona iba spomenula, že jej babka túžila po takom pomníku. Neviem, či ho ja dostala. A ak ho aj má, ten hrob by mohol byť kdekolvek. V Texase, Kalifornii...

- Alebo práve tu, na tunajšom cintoríne. Michael, nesmieme zanedbať ani tú najmenšiu stopu. Mohol by som nájsť všetkých kamenných anjelov na cintoríne, poznačiť si ich mená na pomníkoch, prehľadať staré záznamy, nájsť vnukov...

- Ale to je obrovská práca! Iba podaromnici budeš marniť čas.

- Času, Michael, času máme dosť.

* * *

Rozhodol sa, že bude postupovať systematicky, krok za krokom. S Hellmanovým súhlasom zašiel za advokátom a vypýtal si kľúč od jeho bytu. Pri odovzdávaní kľúča advokát poznamenal:

- Všetko, čo podnikáte, pán Cress, je sice skvelé, ale Hellmanovi tým nijako nepomôžete. Nedúfajte, že nájdete nejaký dôkaz, ktorý unikol pozornosti polície.

S tým ani Walter neráhal. Chcel iba spoznať prostredie, v ktorom Hellman žil, a vidieť miesto, kde sa odohral zločin.

V byte na treťom poschodí vládlo nepríjemné ticho a pach dávno nevetraných miestností. Walter takmer čakal, že na dlážke nájde kriedou nakreslené obrysy tela ako v dajakom kriminálnom filme. Nič také tu nebolo, žiadna stopa po strašnej scéne.

Vyše hodiny sa prechádzal po izbách, ohmatával, skúmal a predstavoval si predošlý život v tomto byte. Počopiteľne, nič pozoruhodné nenašiel, ak neráta malú ligotavú perlu, zakotúlanú medzi strapcami perzskeho koberca v obývačke.

Ked' ju dvíhal zo zeme, pohľadom zavadol o kozub, kde stála fotografia Hellmana a jeho manželky. Steffi Hellmanová bola nepochybne krásna žena, ale Walterovi jej zmyselná tvár pripadala nesympatická. Napadlo mu, že jej oči sú chladné ako perla. Asi pochádzajú z náhrdelníka, ktorý mala na krku. Pri odchode z bytu si perlu vzal zo sebou. Nahovoril Berenice, aby s ním šla na cintorín. S jej neveľmi ochotnou pomocou sa mu za hodinu podarilo prehľadať ho celý. Výsledkom bol dlhý zoznam mien a dátumov, odpísaných z náhrobných kameňov, nad ktorými trónili kamenní anjeli všetkých možných veľkostí a tvarov. Nasledujúcich niekoľko dní strávil v mestskej knižnici. Vyhľadával úmrtné oznamenia v starých číslach miestnych novín a poznáčil si tie, kde bola medzi pozostalými uvedená aj nejaká vnučka.

Pri nasledujúcej návšteve bol Hellman prekvapený a dojatý jeho úsilím, ale ešte vždy si nerobil žiadne nádeje.

- Odkiaľ berieš toľkú výtrvalosť, Walter? Prečo to všetko pre mňa robíš?

- Prečo? Pretože som dosiaľ nič poriadneho v živote nedokázal. Michael. Vieš si predstaviť, že sa obzrieš dozadu na šesťdesať rokov svojho života a pochopíš, že si nikdy nemal nijaký ciel?

Jeho úpornosť neochabla, ani keď sa dal na ešte namáhavejšiu prácu, na objavovanie a preverovanie všetkých žijúcich potomkov stareňiek, pochovaných pod kamennými anjelmi na mestskom cintoríne. Pri každej falóšnej stope, každom neúspešnom pokuse sa utešoval myšlienkom, že sa tým zasa zúžil okruh možností.

Napokon mu jedného dňa v Gordonovej ulici otvorila dvere vysoká, chudá žena s vyblednutými ryšavými vlasmi. Od prvého okamihu v ňom rástlo presvedčenie, že konečne našiel ženu, ktorú mu Hellman podrobne opísal.

- Madelaine Colierová? - spýtal sa.

- Áno.

- Ja som Walter Cress. Prichádzam kvôli Michaelovi Hellmanovi.

Žena sa strhla a v očiach sa jej mihol strach. Walter jej presvedčivo zaklamil. Povedal jej, že na Michaelovom člne sa našli odtlačky jej prstov a že ju videli v spoločnosti Hellmana. Čoskoro sa rozplakala a k všetkému sa priznala.

- Moje manželstvo bolo v tom čase v hlbokej kríze. Keby sa môj manžel dozvedel o epizóde s Hellmanom, bolo by to hrozné...

Zotrela si z tváre slzy a pevným hlasom povedala:

- Teraz už na tom nezáleží. Manžel odo mňa odišiel.

- To znamená, že pôjdete so mnou k Hellmanovmu advokátovi? - spýtal sa natešene Walter.

- Pôjdem, - povedala po dlhšom váhaní. - Iba nežiadajte odo mňa, aby som sa stretla s Hellmanom... Nedokázala by som sa mu pozrieť do očí.

* * *

Nasledujúceho dňa po prepustení z väzenia pozval Hellman Waltera na večeru do jednej z najluxusnejších reštaurácií v meste. Neprestajne ho zasypával prejavmi vdľačnosti, až to bolo Walterovi nepríjemné.

- Daj už s tým konečne pokoj, Michael, - povedal. - Úplne mi stačí, keď vidím, že si šťastný a na slobode. Vieš, čo je na tom najsmiešnejšie? Vysvitlo, že som Madelaine Colierovej vôbec neklamal. Ked' tam polícia poslala svojich ľudí, skutočne našli jej odtlačky v tvojom člne a tvoje odtlačky v jej aute. Už si jej telefonoval?

- Áno. Veľmi ľutuje, ale nechce sa so mnou stretnúť. Hovorí, že chce cími skôr na všetko zabudnúť.

- Počopiteľne. Zabudni aj ty, Michael. To bude najrozumnejšie.

Helman sa zamračil:

- Vari si myslíš, že sa to dá? Človek, ktorý zavraždil Steffi, je ešte vždy na slobode. Veľmi som mal rád svoju ženu. Walter, napriek všetkému. Dokázal by som zabiť jej vraha, len keby som vedel, kto ním je.

- Ak je to tak, potom dúfam, že toho človeka nikdy nenайдú.

Ked' sa večera chýlila ku koncu, Walter vopchal ruku do vrecka v snahe prispiť na útratu, hoci to Hellman rezolútne odmietal. Prstami nahmatal niečo hladké a tvrdé. Vytiahol perlu, ktorú našiel v Hellmanovom byte. Skôr, než ju stačil ukryť, Michael sa spýtal:

- Čo to máš v ruke?

Walter mu v rozpakoch odovzdal guľôčku s vysvetlením, ako k nej prišiel. Hneval sa sám na seba, že týmto nechtiac znova pripomenal Hellmanovi jeho zármutok. Zamrmlal čosi na ospravedlnenie, ale Michael iba kývol rukou:

- Neträgt sa, Walter, teraz už na tom nezáleží.

* * *

O dva dni mu pri raňajkách Berenice mlčky podala noviny s palcovým titulkom: Samovražda oneskorenej svedkyne. Len čo si správu prečítał, ponáhľal sa k Hellmanovi.

- Už o tom vieš, Michael? - spýtal sa.

Bledý a utrápený Michael prikývol.

- Ja som všetkému na vine, - povedal Walter. - Chudera. Najprv ostala bez muža a potom som ju donútil, aby sa priznala ku krívde, ktorú ti spôsobila. Zrejme toto bolo na ňu priveľa. Pilulky na spanie, píšu v novinách...

- Ak je niekto na vine, potom som to ja, Walter. Radšej som tú prekliatu perlu nemal brat' vôbec do ruky...

- Prečo? Čo s tým má spoločného?

- Spoznal som ju okamžite, len čo si ju vybral z vrecka. Perla je náhrdelníka, ale ten nepatril mojej žene. Madelaine Colierová ho mala na krku, keď som ju stretol. Včera som zašiel k nej. Musel som si urobiť vo všetkom jasno, Walter. Trval som na tom, že mi musí povedať pravdu, lebo v opačnom prípade ju bude musieť povedať polícii.

Unavene si sadol do kresla oproti Walterovi a začal rozprávať:

- Pustila sa do plaču a všetko mi povedala... Vieš, mala veľmi slabé nervy. Vyšlo najavo, že toho dňa nebola na cintoríne náhodou. Vedela, že jej muž má milostný pomer so Steffi. Sedela v zaparkovanom aute pred naším domom a chystala sa na vážny rozhovor s mojou ženou. Vtom som vybehol z dverí ja. Vedela, že som Steffin manžel, lebo nás už predtým videla spolu. Rozhodla sa, že pôjde za mnou a všetko mi povie. Potom si to na cintoríne rozmyslela... Vravela, že ma jej bolo ľúto.

Walter sa naňho s úžasom díval. Hellman pokračoval:

- Pilulky na spanie stále nosila v kabelke. Ked' sme boli spolu na člne, potajomky mi dala dve do kávy a potom zašla autom do môjho bytu. Medzi ňou a mojou ženou došlo k zúriavej hárke. Steffi jej povedala, že ma mieni opustiť a odísť s jej mužom. Pobili sa a vtedy sa pretrhol náhrdelník. Perly sa rozsypali po zemi. Madelaine schytala ľažkú bronzovú ozdobu a bila ňou Steffi po hlave, až kým ju nezabil. Potom poutierala odtlačky prstov a pozbieraťa všetky perly... aspoň si to myslela.

Po dlhom mlčaní sa Walter potichu spýtal:

- Ty si to, prirodzene, všetko oznámil polícii.

- Nie. Mysleli by si, že som Madelaine zabil ja, že som ju prinútil prehltnúť tabletky.

- Prečo si myslíš, žeby ti neuverili?

- Vari mi uverili, keď som prisahal, že som nezabil Stefy? Nie Walter, nemohol som znova riskovať svoju slobodu. Tento prípad ostane pre políciu navždy nevyriešený.

(Express 38/1990)

KURZ SLOVENČINY

V sídle Spolku Slovákov v Krakove sa už niekoľko rokov organizuje kurz slovenského jazyka. Tak bolo aj posledný školský rok. V priestoroch knižnice sa poslucháči stretávali raz týždenne, aby si mohli zdokonaľovať svoje vedomosti v slovenčine. Posledný kurz spočiatku viedol Mgr. Ivan Kuruc a po ňom Mgr. Beata Szczepańska. Poslucháči mali príležitosť naučiť sa čítať, písat a hovoriť po slovensky, pričom sa kládol veľký dôraz na správnu výslovnosť. Na kurze sa komunikovalo len v slovenskom jazyku, preto spočiatku mali niektorí poslucháči ľažkosti s pochopením niektorých úloh. Postupne sa to zmenilo.

Poslucháči hodnotia kurz veľmi pozitívne. Materiál, ktorý prebrali, bol veľmi dobre pripravený a sprostredkovany zaujímavou formou. Vďaka kurzu sa mohli bližšie oboznámiť so Slovenskom, s jeho kultúrou, históriou, geografiou, tradíciami a zvykmi a s jeho obyvateľmi.

Prečo sa vlastne prihlásili na kurz slovenského jazyka? Dá sa povedať, že predovšetkým preto, že všetci z nich už niekolikkrát navštívili Slovensko, mali možnosť obdivovať prírodu, pamiatky a architektúru, ochutnali slovenské špeciality, spoznali niektoré slovenské zvyky a tradície, ba našli si aj niekoľko priateľov. Jedným slovom, boli očarení touto krajinou. Neznalosť jazyka im však občas spôsobovala menšie buď väčšie problémy, preto sa rozhodli zdokonaliť si svoje znalosti z tohto jazyka.

KRÁTKO ZO SPIŠA

Prednedávnom oslávili: 47. výročie manželstva Anna a František Kurnátovci, 45. Angela a Anton Miškovičovci z Novej Belej, 40. Anna a František Klimčákovci a 35. Margita a Andrej Horničákovci z Falštiny. Všetkým manželským párom blahoželáme a prajeme veľa zdravia, porozumenia, lásky a šťastia v rodinnom kruhu.

* * *

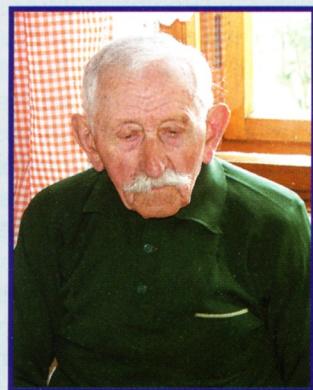
V Novom Targu sa po prvýkrát uskutočnilo stretnutie umelcov zo Slovenska a Poľska v rámci programu Nadanf, kultúrne bohatí. Náplň tohto stretnutia tvorili tvorivé dielne, spoločné výlety a prechádzky po Novom Targu a neskôr po slovenských mestách. Výsledkom stretnutia bola výstava prác umelcov v novotarskej galérii Jatki. Podujatie sa uskutočnilo za finančnej podpory fondu PHARE.

* * *

Na krátku návštevu sme sa zastavili u Jána Janoša (na snímke) v Nedeci-Zámku, ktorý nedávno (1. júna t.r.) oslávil svoje 102 narodeniny. Ako nám povedal krajan Janoš, najdôležitejší je preňho pohyb. Ján má veselú povahu a rád si požartuje. Do ďalších rokov mu prajeme veľa zdravia, lásky a božieho požehnania.

* * *

Prázdiny sú pekné, ale krátke - povedali nám žiačky Mária a Eva Chalupkové (na snímke) z Novej Belej, preto plným dúškom čerpajú z tohto-

Účastníci kurzu s B. Szczepańskou a L. Molitorisom

Na záver kurzu si zorganizovali malé posedenie v hoteli cestovnej kancelárie Jordan, kde im generálny tajomník SSP Ludomír Molitoris slávnostne odovzdal certifikáty ukončenia kurzu. Pri tejto príležitosti si ešte chvíľu podebatovali pri káve a zákuskoch a pospomínali zážitky z kurzu. Je potešujúce, že všetci poslucháči chcú pokračovať v kurze slovenčiny aj v budúcom školskom roku. O jeho úrovni svedčí aj fakt, že jedna z poslucháčok v tomto roku zmaturovala zo slovenského jazyka a dosiahla veľmi dobré výsledky.

JERZY SNOPIŃSKI
absolvent kurzu

ročného leta, aby si poriadne oddýchli pred novým školským rokom.

10. júla sa v Nedeci konali preteky dobrovoľných požiarnej zborov z nižnolapánskej gminy, ktorých sa zúčastnilo osem družstiev. Zvíťazil Fridman pred Falštinom a Kacvínom.

Obilie v lapšanskom chotári má už plné klasy zrna a čaká na slnečné počasie, aby dozrelo a bolo pripravené na žatvu. Tohtoročné počasie je zatiaľ veľmi vrtošivé, takže nevedno, kedy sa začne žatva.

U krajanu Františka Šoltýsa v Lapšanke je vždy rušno. Keď sme sa tam zastavili, práve sa zhováral s krajanmi Jozefom a Gabrielou Ciptov-

e-mail: zivot@tsp.org.pl

Spýtal som sa generálneho tajomníka SSP Ludomíra Molitorisa, čo bolô dôvodom pre zorganizovanie kurzu?

- Tento kurz chápeme ako jednu z foriem propagácie Slovenska v zahraničí. Kurzy sme začali organizovať pred štyrmi rokmi v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave. Záujem o ne stále rastie. V Krakove žije veľa ľudí, ktorí si obľubili Slovensko a chcú ho lepšie spoznať. Jednou z cest, ako to môžu dosiahnuť, je aj lepšia znalosť slovenčiny. Vďaka kurzu aj Spolok Slovákov v Poľsku môže získať dobré meno a istým spôsobom sa zviditeľní širšej verejnosti. Chceli by sme na toľko zaujať záujemcov, čo sa chcú niečo dozvedieť o Slovensku, aby navštěvovali aj kurz slovenského jazyka.

Ako hodnotíte tento kurz?

- Myslím si, že kurz má veľmi dobrú úroveň. Svedčí o tom aj to, že jedna z účastníčok kurzu zmaturovala zo slovenského jazyka. Všimol som si, poslucháči radi prichádzali na kurz. Je to pritom aj istá forma pomoci pre krajanov, ktorí nemali možnosť naučiť sa iným spôsobom svoj rodnyj jazyk.

Aký je záujem o pokračovanie v kurze?

- Zatiaľ viem, že tohoroční absolventi sa nadalej chcú učiť slovenčinu a myslím si, že pribudne aj niekoľko nových osôb, ktoré budú chcieť navštievoať náš kurz. Od augusta chceme umožniť záujemcom zapísť na kurz slovenského jazyka na budúci školský rok u nás v Spolku, o čom budeme informovať aj na našej internetovej strane. V budúcnosti by sme chceli rozšíriť kurzy slovenského jazyka aj do klubovní na Spiši a Orave.

MARIÁN SMONDEK

cami a ich vnučkou Karolínou (na snímke) o krstinách ich vnúčat - dvojčiat, ktoré sú prvými novorodencami v obci v tomto roku. Prajeme rodičom a starým rodičom veľa potechy z novorodeniatok.

Od 18. júla do 26. augusta t. r. boli krajanské deti, ktoré navštievujú vyučovanie slovenčiny na základných školách a gymnáziach, v prázdninovom tábore v areáli Bonums pri Považskej Bystrici. Uskutočňuje sa to zatiaľ za finančnej podpory MK SR, Splnomocnenca vlády SR pre zahraničných Slovákov a Spolku Slovákov v Poľsku. Program tábora zabezpečila Akadémia vzdelávania z Martina, s ktorou Spolok už dlhší čas spolupracuje.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Záber zo stretnutia s novým veľvylancom SR

NÁVŠTEVA VEĽVYSLANCA SR

5. júla t. r. sa v sídle nášho Spolku uskutočnila krátka návšteva nového veľvyslanca Slovenskej republiky vo Varšave Františka Ružičku v sprievode generálnej konzulky SR v Krakove Janky Burianovej. Stretnutia sa zúčastnili predsedu Spolku prof. Jozef Čongva, podpredsedu a šéfredaktor časopisu Život Ján Šternog a generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris. Predseda oboznámiel veľvyslanca s činnosťou Spolku, spoločne si prezreli priestory galérie, ako aj viaceré knihy a publikácie, ktoré Spolok vydáva, v tom i preklady slovenskej literatúry. Ako povedal pán veľvyslanec, cieľom tejto návštevy bolo oboznámiť sa s činnosťou Spolku a spozať očakávania a problémy, ktoré chce Spolok adresovať na jeho osobu. F. Ružička vyjadril presvedčenie, že

sa medzi veľvyslanectvom SR v Poľsku a Spolkom bude rozvíjať plodná spolupráca, na základe ktorej sa bude môcť vyriešiť viaceré otázky. V diskusii sa rokovalo o pálčivých otázkach týkajúcich sa štúdia krajanskej mládeže na vysokých školách, o potrebe niektorých zmien v

zmluve o spolupráci medzi Poľskom a Slovenskom, o vzťahu slovenskej vlády ku krajanom, o otázke štúdijných pobytov pre učiteľov slovenčiny atď. (ak)

EURO OD R. 2009 NA SLOVENSKU

Slovenská vláda schválila Národný plán zavedenia eura v SR. Predpokladá súčasné zavedenie eura v hotovostnom aj bezhotovostnom styku od 1. januára 2009. Plán vychádza zo zásady kontinuity kontraktov, definuje povinnosť dvojakého oceňovania v korunách aj v eurách vo vymedzených časových intervaloch pred a po zavedení spoločnej meny. Ďalej sa hovorí o zásade nepoškodiť občana, ktorá sa premieta do pravidiel zaokruhlovania pri prepočte z korún na eurá. Mal by sa uskutočniť v štyroch etapách. V prvej etape je Slovensko v súčasnosti. Týka sa to prístupových procedúr potrebných pre vstup do systému európskych výmenných kurzov ERM II. Do tohto systému by malo Slovensko vstúpiť v druhom štvrtfroku budúceho roka. Po skončení účasti v ERM II nastane treťa etapa, kedy budú musieť zabezpečiť potrebné množstvo bankoviek a mincí a tovary a služby sa už budú oceňovať v eurách aj korunách.

Posledná etapa nastane 1. januára 2009 po vstupe do eurozóny. (ak)

DAR SRDCA

Naša akcia pod týmto názvom naďalej pokračuje. Tentoraz sa do nej zapojil krajan Jozef Grapa zo Sosnovca sumou 120 Zl, ktorý svoj príspevok venoval na kultúrnu činnosť MS SSP v Sliezsku. Srdečne mu zaň ďakujeme.

Ktokoľvek by chcel podporiť náš Spolok, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Nr. konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A. III/O Kraków, 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972.

DIAKONSKÁ VYSVIACKA

16. júna 2005 sa v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule uskutočnila diakonská vysviacka, počas ktorej spišský diecézny biskup Mons. prof. ThDr. František Tondra vysvätil osemnáctich diakonov, medzi ktorými bol Adam Rataj z Kacínna. Novo vysvätenému diakonovi prajeme božie požehnanie, vytrvalosť vo svojom slube a porúčame ho do opatery Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska.

Redakcia Život

KRST KNIHY ORAVSKÉ NÁVRATY

V sídle Spolku sa uskutočnil krst básnickej zbierky krajanu Františka Kolkoviča *Oravské návraty*, ktorú vydal pri príležitosti 50. výročia prvej slovenskej maturity v Jablonke a Dňa slovenskej kultúry Spolok Slovákov v Poľsku. Slávnostný krst sa uskutočnil za prítomnosti predsedu Spolku prof. Jozefa Čongvu, podpredsedu a šéfredaktora Života Jána Šternogu, generálneho tajomníka Spolku Ludomíra Molitorisa a autora Františka Kolkoviča. Všetci želali autorovi, aby po tejto zbierke nasledovali ďalšie. Zároveň autor dostal členskú legitimáciu SSP, ktorú mu odovzdal predseda Spolku.

Zbierka pozostáva zo sedemnástich básní venovaných manželke Kristíne, ktorých inšpiráciou bol rodný kraj básnika – Orava. Básne vznikali v šesťdesiatich rokoch minulého storočia a sú plné melancholie, túžby po domove, pekných spomienok. Autor v nich

Prípitok k novovydanej knihe F. Kolkoviča

ospevuje čistú a neporušenú oravskú prírodu. Niektoré z týchto básní boli uverejnené ako napr. *Odchod v prílohe Mladej tvorby* v Bratislave v roku 1960 alebo báseň *Rodná reč* v týždenníku Banskybystrického kraja *Smer* v máji 1956. Niektoré boli publikované aj na stránkach nášho Života. Písané slovo v zbierke dopĺňajú autorove kresby. Autor v doslove napísal: „Domov je pre mňa východiskový bod, ktorý mi bol vždy potrebný ako akýsi druh miery hodnoty, ako kritérium autentickej, sebadôvery. Hádam preto, že každý z nás, chtiac – nechtiac, nosí v sebe akúsi dávku vrúcnej túžby po rodnom kraji, po rodnom chotári, ktorý sme raz museli opustiť. Súvisí s tým prirodzene nevyhnutnosť návratov.“ František Kolkovič sa často vracia na rodnu Oravu, a to nielen v poézií. (ak)

PROMÓCIE

V júni boli slávnostne promovaní dva naši absolventi slovenských vysokých škôl - Terézia Vojtasová z Jurgova a Marek Bryja z Krempách.

22. mája t.r. sa v Čiernej Hore od Jurgova konal obecný odpust pripadajúci na sviatok Najsvätejšej Trojice. Zúčastnili sa ho aj viacerí návštevníci z okolitých spišských obcí, medzi ktorými bol aj dychový orchester z Jurgova. Nás záber je z vlaňajšej procesie okolo kostola. (jš)

Terézia Vojtasová (na snímke s rodičmi a rodinou) bola 1. júna 2005 v aule Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku slávnostne promovaná na magisterku v odbore slovenský jazyk a literatúra a náboženstvo.

Marek Bryja (na našom zábere spolu s rodinou a priateľmi) bol 28. júna 2005 slávnostne promovaný na magistra entomografie Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Obom našim absolventom srdečne blahoželáme a prajeme veľa elánu, optimizmu a úspechov na novej ceste života. (ak)

Foto: AK, PS

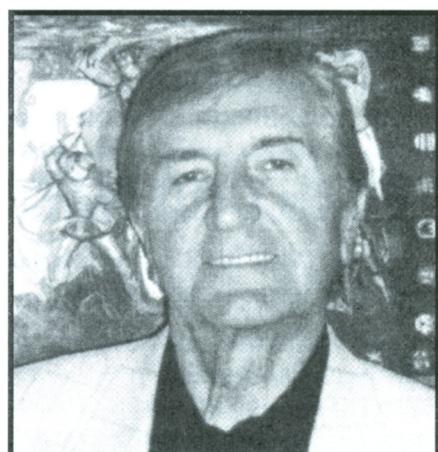
50. VROČIE MALÉHO PODHALIA

V Jurgove sa konali oslavys 50. výročia činnosti folklórneho súboru Malé Podhalie. Podujatie sa uskutočnilo v jurgovskom amfiteátri, kde sa stretli súčasní, ale aj

bývali členovia tohto súboru a mohli si pospomínať, ako voľakedy začínali. Oslavy sa začali slávnostnou sv. omšou. K jubileu súboru dala koncert aj jurgovská dychovka. Slávnosť pokračovala vystúpeniami nielen jubilujúceho súboru, ale aj ďalších súborov, ktoré prišli pogratulovať jubilantom. Prájeme súboru veľa ďalších úspechov. (ak)

ODIŠIEL PRIATEĽ KRAJANOV

Dňa 17. júna 2005 zomrel po ťažkej a zákernej chorobe vo veku 73 rokov po predný interpret slovenského ľudového tanca, znamenitý choreograf a režisér, zaslúžilý umelec JAROSLAV ŠEVČÍK.

Svoju bohatú činnosť začínal ako umelecký pracovník Slovenského ľudového umeleckého kolektívu v (SLUK) v Bratislave, potom ako sólista i režisér programov tohto vynikajúceho umeleckého telesa. Ako sólista absolvoval takmer 2500 vystúpení doma a v zahraničí. Tancoval na najslávnejších scénach sveta, o.i. v Bolšom teatre v Moskve, v Madison Square Gaarden v New Yorku, Theatre Étoile v Paríži, Káhirskej opere a v ďalších krajinách. Neskôr pôsobil ako odborný pracovník Ústavu pre zahraničných Slovákov MS a spolupracovník Domu zahraničných Slovákov. Od 70. rokov min. storočia sa systematicky venoval slovenskému folklóru vo svete. Vyznamne sa zaslúžil ako spoluzakladateľ takých súborov zahraničných Slovákov ako Limbora v New Yorku, Lučina v Clevelande, Šarišan v Detroite, FS L. Štúra v Melbourne, Zemplín v Toronte a ďalších.

J. Ševčík svoj tvorivý život upísal slovenskému ľudovému tancom i spevu. Pomáhal skvalitňovať činnosť krajanských folklórnych súborov a bol organizátorom 16 ročníkov kurzov folkloristov z Európy i zámoria, medzi ktorými boli aj naši vedúci i členovia súborov zo Spiša a Oravy. Bol tvorcom i režisérom viacerých programov na folklórnych festivaloch vo Východnej, v Detve, Strážnici a Myjave. Viackrát navštívil aj Spiš, kde sledoval programy našich súborov o.i. v

Nedeci, Krempachoch a Novej Belej, ktoré neskôr pomáhal pripravovať na vystúpenie v Detve. Pod jeho vedením sa totiž pravidelne uskutočňoval záverečný galaprogram krajanských súborov na Podpolianskych folklórnych slávnostach v Detve, ako aj Dní zahraničných Slovákov.

Odišiel od nás veľký piateľ krajanov, vynikajúci tvorca a umelec, významná osobnosť slovenského folklóru doma a v cudzine. Nech odpočíva v pokoji! (jš)

Redakcia

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 16. 03. 2005 zomrela vo Vyšných Lapšoch vo veku 80 rokov krajanka

CECÍLIA PLUTOVÁ

Zosnulá bola dlhoročnou členkou MS nášho Spolku vo Vyšných Lapšoch a horlivou čitateľkou nášho časopisu. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP vo Vyšných Lapšoch

* * *

Dňa 24. júna 2005 zomrel v Nedeci vo veku 86 rokov krajan

MICHAL NEUPAUER

Zosnulý bol odbojárom druhej svetovej vojny. Bojoval na východnom fronte pri Azovskom mori, kde bol ranený. Po vojne patril k spoluzakladateľom miestnej skupiny nášho Spolku v Nedeci. Bol veľmi aktívny a tešil sa veľkej dôverie krajanov, ktorí ho často kŕdli volili za člena nedeckého výboru Spolku. Bol tiež istý čas členom Obvodného výboru SSP na Spiši a mnohonásobným delegátom na celoštátne združenie našej krajanskej organizácie. Michal Neupauer sa významne zaslúžil najmä o propagáciu nášho časopisu Život. Celé desaťročia zbieran predplatné na Život a navyše – aj napriek vysokému veku – roznášal náš časopis medzi krajanov takmer do konca svojich dní. Spolu s manželkou Rozálou vychoval sedem detí.

Vychoval ich v národnom duchu a dnes jeho syn Emil je predsedom MS SSP v Nedeci. Za svoju aktivitu, obetavosť a zásluhy pre rozvoj nášho krajanského hnutia a časopisu Život bol vyznamenaný o.i. našou medailou Za zásluhy pre KSSČaS.

Pohreb Michala Neupauera sa konal 26. júna t.r. na nedeckom cintoríne za účasti takmer pol obce a viacerých krajanov i funkcionárov SSP z iných spišských miestnych skupín. V mene nášho Spolku a redakcie Života sa so zosnulým rozlúčil podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Šternog.

Odišiel od nás do večnosti vzorný a mimoriadne aktívny a obetavý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Manželke Rozálii a celej rodine zosnulého vyjadrujeme hlbockú sústrast.

ÚV SSP, OV SSP na Spiši

**MS SSP v Nedeci
a redakcia Života**

* * *

28. júna 2005 zomrel v Čiernej Hore od Jurgova vo veku 82 rokov krajan

ONDREJ SARNA

Zosnulý bol členom nášho Spolku od vzniku MS SSP v Čiernej Hore. Bol tiež horlivým čitateľom a propagátorom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Čiernej Hore

* * *

Dňa 9. júla 2005 zomrela v Repiskách-Vojtčkovom Potoku vo veku 92 rokov krajanka

MÁRIA MLYNARČÍKOVÁ

Zosnulá, jedna z najstarších obyvateľiek obce, bola dlhoročnou členkou Spolku a čitateľkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

janka, starostlivá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Repiskách-Grocholovom Potoku

MS SSP v Čiernej Hore

* * *

Dňa 28. júna 2005 zomrela vo Fridmane vo veku 70 rokov krajanka

ANGELA PAVLÍKOVÁ
(rodená Rusnáčiková)

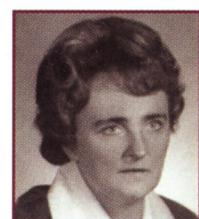

Zosnulá bola dlhoročnou členkou Spolku a čitateľkou Života. Mala brata Eugena, ktorý pracoval ako učiteľ v Mníšku nad Popradom a neskôr v Štrbe. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

V máji t.r. sme si pripomenuli 2. výročie smrti krajanky

BOGUMILY PITEKOVEJ
(rodenej Pekarčíkovej z Jablonky)

Zosnulá zomrela v máji 2003 vo veku 72 rokov v Kanade. Bola učiteľkou vo Fridmane a od r. 1953 učila niekoľko rokov slovenčinu vo fridmanskej ZŠ. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP vo Fridmane

* * *

Dňa 17. júna 2005 zomrel náhle v Trnave vo veku 77 rokov

Doc. PhDr. ANDREJ GRONSKÝ, CSc.

Zosnulý, rodák z Nedece, bol bratom Jozefa Gronského, bývalého predsedu Miestnej skupiny SSP v Nedeci. Posledná rozlúčka so zosnulým sa konala 23. júna 2005 na cintoríne na Kamennej ceste v Trnave. Nech odpočíva v pokoji!

MS SSP v Nedeci

Z KALENDÁRA NA AUGUST

Záhradkári

Na Spiši a Orave je to mesiac zberu úrody, najmä žatvy. Je však aj mnoho iných prác, na ktoré si roľníci musia tak tiež nájsť čas. V záhradkách treba nutne bojovať proti burine buďto okopávaním alebo vytrhávaním. Po zbere skorej zeleniny možno na záhonoch vysievať ešte skorý kaleráb, reďkovku, špenát buď šalát, čím si zabezpečíme čerstvú zeleninu do neskorej jesene. V auguste sejeme aj zeleninu pre budúcoročnú úrodu, napr. ozimnú cibuľu, pór, šalát a pod. Nadalej pravidelne zberáme uhorky (najlepšie ráno), tekviču, cibuľu, cesnak a pod., ba aj koreňovú zeleninu (petržlen, mrkva), aby sme ju preriedili. Keď nám cibuľa preschla, môžeme ju pripraviť na uskladnenie tak, že koriency opatrne odrezeme a vňať odtrhneme rukou. Nepoškoďme ju a snažme sa stiahnuť čo najmenej šupín, aby nám počas skladovania nezačala hniť.

Ovocinári

majú v tomto období plné ruky práce. Oberáme skoršie druhy jabĺk a hrušiek (niekoľko dní pred dosiahnutím plnej zrelosti), podopierame kolíkmi konáre bohatu zarodených stromov, aby sa nepolámali. V auguste musíme ukončiť letný rez jadrovín a pokračovať v očkovaniej jabloní, hrušiek a iného ovocia. Všetky rany treba vhodne ošetríť. Neujaté očká možno koncom augusta buď na začiatku septembra preočkovať. Dôležitá je neustála ochrana stromov a krov pred škodcami – postrekmi buď mechanicky. Striekame najmä proti roztočom, listovým voškám, chrvastivosti jabloní a hrušiek. Americkú múčnatku, ktorá napadá konáriky drobného ovocia, napr. egreša, ničíme postrekmi buď odstrihávaním napadnutých konárikov. Zvlášť dôležité sú postreky proti červivosti sliviek spôsobenej piliarkou a obaľovačom. Proti mniške zlatorítke, mniške veľkohlavéj a priadkovcovci ubrúčkavému bojujeme mechanicky – konáriky odrezeme a spálime.

Chovatelia

V auguste je teplo a hrabavej hydine až príliš, preto sa začína zbavovať sta-

rého peria. Hovorí sa tomu, že hydina pŕchne. Väčšina sliepok, najmä ľahkých plemien, to už skôr signalizuje zníženou znáškou a tratením peria. Pŕchnu len staršie sliepky. Skúsený chovateľ sa snaží čas pŕchnutia oddialiť, najmä pravidelnosťou vo výžive a ošetrovaním sliepok. Dobre je usmerniť pŕchnutie tak, aby prebiehalo naraz a krátko, čo možno vyvolať obmedzením bielkovín v kŕmnej dávke. Keď to dosiahneme, pridávame bielkoviny, ktoré podporujú narastanie nového peria. August je obdobím, keď treba znova podškľbať husi, aby zbytočne netratili perie, potrebné v každej domácnosti do perín, vankúšov a paplónov. V tomto čase môžu byť husi celý deň na paši, preto ich zvlášť nekŕmme.

Včelári

Po slnovrate sa včelstvá začínajú prípravovať na zimovanie. Správne zazimovanie predpokladá: 1. Prevahu mladých, zdravých a neopotrebovaných včiel idúcich do zimy; 2. Zúženie plodiska na mieru primeranú sile včelstva; 3. Doplnenie zásob vo včelstvách, aby vystačili nielen cez zimu, ale až do najbližšej jarnej znášky.

Ak už niet znášky, odstráname medníky. Plásty so zaviečkovaným medom uschováme pre jarnú potrebu, kým plásty s nezaviečkovaným medom vytocíme. Včelstvám poskytujeme cukrový roztok, aby sme ich podnietili k intenzívnejšiemu plodovaniu. Musíme dávať pozor na rabovku, preto roztok predkladáme len večer. Tým dosiahneme, že sa koncom augusta a začiatkom septembra liahnu vo včelstvách silné kádre mladých včiel, v ktorých je záruka dobrého zimovania. Pri podnecovaní k plodovaniu dávame včelstvám každý druhý deň aspoň liter cukrového roztoku. Samozrejme základnou úlohou včelárov v tomto mesiaci je sústavná kontrola včelstiev, či nie sú niektoré bezmatkové. Ak také nájdeme, pridávame k nim zásobné včelstvá alebo matku v klietke. Ak nemáme zásobné včelstvo, bezmatkové včelstvo rozdelíme na polovice a zadelíme do susedných včelstiev. (js)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si všimneme ďalšiu liečivú bylinu – **paprad samčiu** (lat. *Dryopteris filix-mas*, pol. narecznica samcza). Je to trváca bylina, ktorá rastie aj u nás, preto ju nebudeme podrobnejšie popisovať. Žije v tienistých lesoch, v nižších polohách uprednostňuje hrabové dubiny a v stredných bučinách so značnou vodnou kapacitou. Paprad bola známa a liečebne využívana už v antike, ale k jej všeobecnému využívaniu došlo až v 18. storočí. Dodajme, že od najstarších čias je známa ako čarovná rastlina, opradená povestami. Hľadalo sa a cenilo najmä neskutočné semeno a kvet.

Predmetom zberu v období júl-september je podzemná časť rastliny, ktorú treba očistiť a sušiť na zatienenom vzdušnom mieste buď umelým teplom do 35°C a skladovať v tme v dobre zatvorených nádobách. Rastlina obsahuje o.i. kondenzačné produkty kyseliny maslovej a izomaslovej, floroglucín, albaspidín, aspidín, filicín, kyselinu filikovú a pod.

Paprad a jej prípravky (najmä riedky éterový extrakt alebo roztoky floroglucidov v mastnom oleji) sa uplatňujú ako prostriedky proti vnútorným parazitom, a osobitne proti pásovmi ciem, teda ako tenifúgy. Využívajú sa aj vo veterinárstve proti pečeňovým motoliciam. Proti škrkavkám a mrliam sú však menej účinné. Prípravky sú toxicke a majú vedľajšie účinky (poškodzujú zrakový nerv), preto sa musia užívať pod prísnym lekárskym dozorom. V ľudovej medicíne sa odvar z podzemka paprade používa aj na zle sa hojacé rany, prípadne pri reumatizme. V homeopatii sa z čerstvého podzemku prípravuje esencia, ktorá má podobné použitie ako alopatické prípravky alebo ľudové liečivá. (js)

RAZ SOM SA TÚLAL PO LÚKE...

Raz som sa túlal po lúke, idem si sem, idem si tam, len tak bez cieľa. Obrátim sa a odrazu neverím vlastným očiam – čo to vidím? Akoby som vkočil do rozprávky. Na úbočí stojí veľa a ešte viac slimačích domčekov! Jeden vedľa druhého. Menší, väčší, niektoré biele, niektoré ružové, všakovako pruhované, všakovako zdobené. Nádhera! Niektoré mali aj balkóniky, pri niektorých záhradky plné kvietkov, farebné lavičky...

A každý domček mal svoje číslo, tak ako to má byť. Číslo 1, číslo 2, 3, 4 a 5...

A nikde ani papierik, ani drievko po lízanke – skrátka, oči sa mi radovali ako naozaj.

Bol som v slimákovskej dedinke! Alebo mestečku? Ale veľmi sa mi tam páčilo. Až niekedy pôjdete po lúke, dobre sa pozerajte, určite uvidíte niečo veselé a zaujímavé.

A potom nám o tom nakreslite obrázok.

/Včielka 2000/

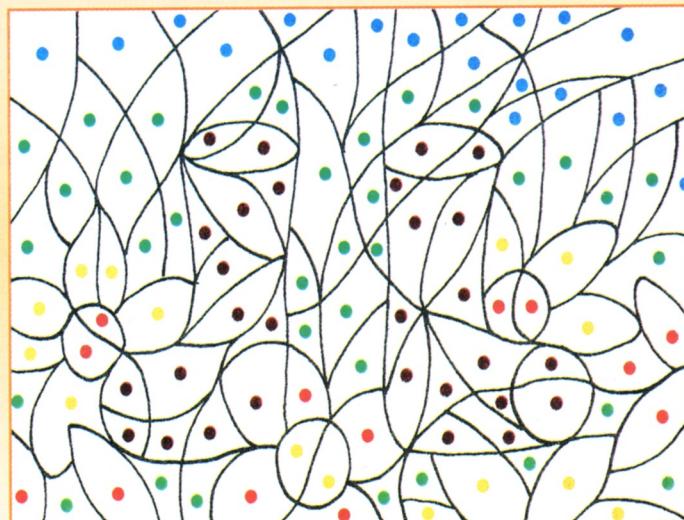
ANIČKA, DUŠIČKA, KDE SI BOLA...

A - nič-ka du - šič-ka, kde si ba - la,
 že si si čiž - mič-ky za - ro - si - la?

 Bo - la som v há - jič-ku, ža - la som trá - vič-ku,
 ža - la som trá - vič-ku, du - ša mo - ja.

**2. A ja som po tri dni trávu kosil
a som si ???? nezarosil.
a ja som hrabala,
teba som čakala,
duša moja, duša moja.**

Chýbajúce slovo v pesničke je ukryté v obrázku. Ked' ho vyfarbíte, nájdete správnu odpoveď'.

**VESELO
SO ŽIVOTOM**

„Prečo pláčeš, Jurko?“

„Stratila sa mi zelená gulička.“

„Nepláč, pomôžem ti ju pohľadat.“

„Netreba urobím si nový!“

Počas povodne vo vode pláva klavír a ihla. Klavíru, vďaka vode, pekne brnkajú struny, a preto sa pytá ihly: „Počuješ, ako pekne hrám?“ „Ne-počujem, mám vodu v uchu.“

Rozprávajú sa dedko s vnúčikom.
Dedko hovorí: „Počkaj, vnúčik, dám ti čistú dvadsiatku.“

Vnuk odpovie: „Ale dedko, nemusíš sa trápiť, mne stačí aj špinavá stovka.“

„V našom kraji ti je teraz také teplo, že motýľom pri lietaní horia krídla.“

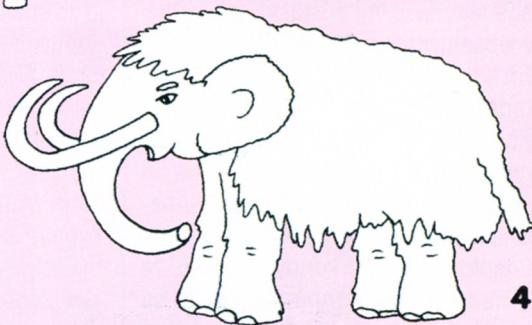
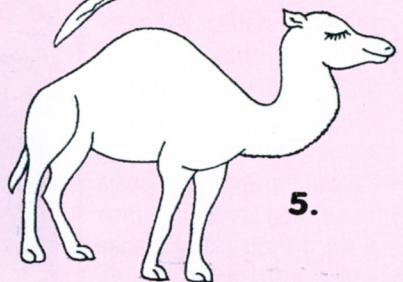
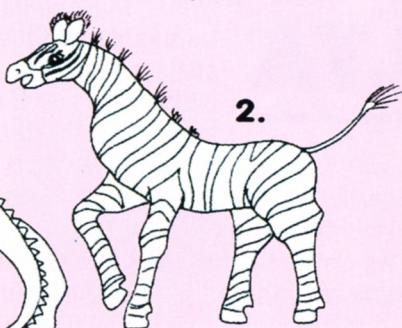
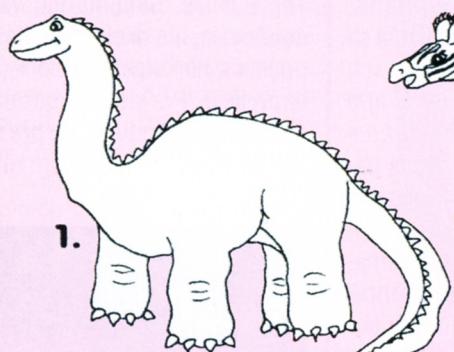
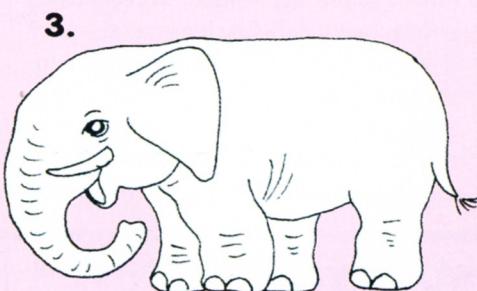
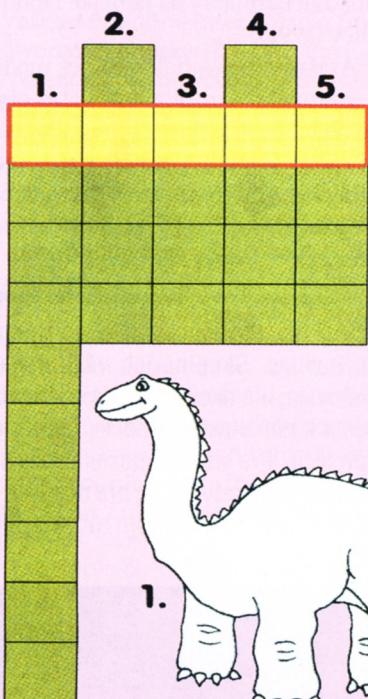
„Ha, to je nič. U nás je taká pálava, že sliepkam musíme dávať zmrzlinu, aby neznášali uvarené vajcia.“

ŠTEFAN MORAVČÍK

ULITA

Zuzka našla čosi,
Pýtam sa jej, čo má.

- Našla som slimáka,
ale neboli doma...

VYČÍTANKY

Ide koza rohatá,
schovajme sa za vráta,
za vrátami stojí vŕba,
pod ňou sa hrá detí hŕba,
je tam veľký zhon,
ty musíš ísť von.

Sedí ryba pri potoku,
drží zlatý meč,
na koho to slovo padne,
ten musí ísť preč.

Cigo, rigo, kapsa,
išla mačka za psa,
keď po bude chodila,
všetky hrnce pobila.
Jeden, tri, šesť
a ty za ňou bež.

/A. Krištofeková:
Venček, 2000/

LÚŠTIME KRÍŽOVKU

**Milí mladí kamaráti,
vylúštite krížovku a
napíšte nám jej heslo.**

SMOLIAR

Od 14. júna t.r. máme nový svetový rekord v sprinte na 100 m. Jeho držiteľom je 22-ročný Jamajčan Asafa Powell, ktorý túto klasickú trat' zabehol na mítingu v Atrénach za 9,77 sek. Zlepšil predošlý rekord Američana Tima Montgomeryho o stotinu sekundy.

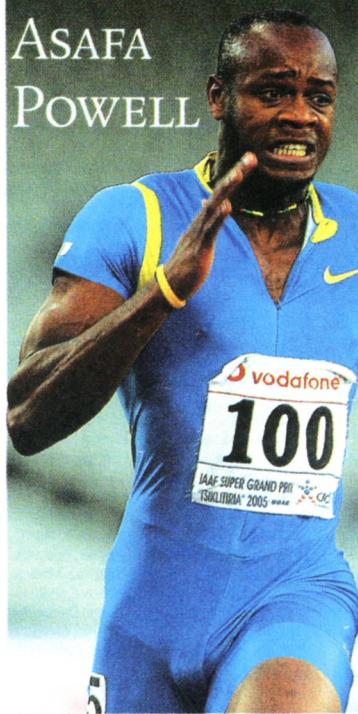
To, že mladý Jamajčan dokáže veľa, sme si mohli všimnúť už na predošom mítingu v Ostrave, kde Powell napriek nepriaznivému, chladnému počasiu a dažďu zabehol stovku za 9,85 sek., aj keď v závere výrazne spomalil. Až sa nechce veriť, že nový rekordér trénuje sprint len štyri roky. Ako väčšinu chlapcov, viac ho zaujímal futbal, ktorému venoval každú voľnú chvíľu. Na sprint sa ho snažili nahorítať starší bratia (napr. najstarší Donovan bol finalistom behu na 60 m na halových majstrovstvách sveta v roku 1999) a skutočne sa im to podarilo.

Je zaujímavé, že aj keď robil rýchle pokroky a dosahoval čoraz lepšie časy, na riadnych pretekoch sa mu smola doslova lepila na päty. V r. 2003 vyštartoval na svetovom šampionáte v Paríži a v kvalifikáciach bol najlepší. Vo štvrtfinále však neúspel, lebo ho diskvalifikovali za predčasný štart. Trochu lepšie sa mu darilo v štafetovom behu, v ktorom sa spolu kolegami dostal do finále. Ale ani vo finále

nepochodil, keďže Jamajčania počas behu stratili kolík a beh neukončili.

Asafa Powell nemal šťastie ani na vlaňajších Letných olympijských hrách v Aténach, hoci išiel na ne ako jeden z hlavných favoritov. Dva roky pred týmito Olympijskými hrami vyhral so všetkými poprednými špritérmi na svete a na listinách najlepších bol rozhodne na prvom mieste. Počas olympijských kvalifikácií prešiel ako búrka všetky kolá a dostał sa do finále. Tam však mal opäť smolu, keďže počas behu sa potkol, stratil rytmus a tým aj šancu na medailu – skončil totiž až na piatom mieste. Dúfal však, že si túto stratu vynahradí v štafetovom behu, lenže ani z toho nič nevyšlo, pretože Jamajčania odpadli zo sút'aže už v kvalifikáciách.

Všetko však poukazuje na to, že jeho limit „smoly“ sa mu skončí v auguste t.r. na majstrovstvách sveta v ľahkej atletike v Helsinkách, kde urastený (výška 190 cm, hmotnosť 88 kg) študent Kingstonskej polytechniky dobehne konečne ako prvý do cieľa behu na 100 m na veľkom svetovom podujatí. Zatiaľ sa môže tešiť súťažnému rekordu a tomu, že je štvrtým neamerickým bežcom, ktorý viedie na listinách narýchlejších sprinterov sveta.

Pred nim to boli: Kanaďan Percy Williams (1930), Nemec Armin Hary (1960) a Kanaďan narodený na Jamajke Donovan Bailey (1996).

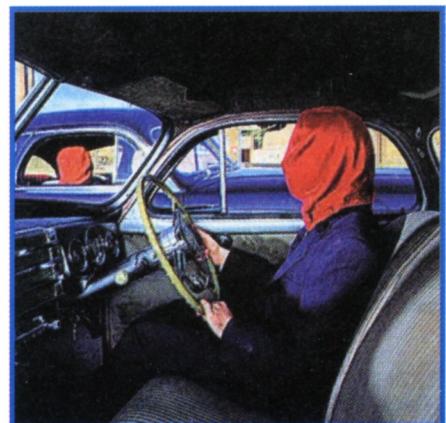
Asafa Powell – dokonca bez medaily zo svetového šampionátu alebo olympijských hier – je dnes najpopulárnejším občanom Jamajky. Stačil na to jeden rýchly beh v Aténach, ktorý tak veľa zmenil v jeho živote. Skoro tak rýchlo, ako ten nedávny rekordový sprint. (js)

Hviezdy svetovej estrády MARS VOLTA

Je to veľmi zaujímavá skupina majúca latinskoamerický pôvod, ktorá patrí v súčasnosti k najväčším objavom progressívneho rocka. Mohlo by sa sice zdať, že v rocku už bolo všetko, lenže práve v prípade tejto skupiny dostał klasický rock nový obsah, najmä vďaka latinskoamerickým koreňom inštrumentalistov – Omera Rodriqueza-Lopeza a Cedrica Bixlera Zavalu. Dokázali, že Mexičania môžu hrať iný repertoár ako napr. sentimentálna La Bamba a ich hudba nemusí byť clivou balladou alebo tanečným motívom, ale môže mať teplotu horúcej koridy. Iná vec, že život hudobníkov priomína zápas na aréne, aj keby to bol len zápas s vlastnými

obavami alebo extremálnymi skúsenosťami, takže každá ich platňa sa spája so smrťou ich blízkych, ale hovorí aj o nich. Prvá z nich *De Lou sed In The Comatorium* je venovaná pamiatke ich priateľa maliara J. Venegasa, ktorý spáchal samovraždu. Obsahom druhej platne *Frances The Mute* sú dramatické zážitky adoptovaného dieťaťa. Nahrali ju za spoluúčasti takých vynikajúcich hudobníkov, ako gitarista J. Frusciante, trubkár R. Flea a klavirista L. Harlow, ktorí dokázali spliesť rytmický rock so sentimentálnymi kreolskými melódiami. Dodajme však, že v neskoršej hudbe skupiny Mars Volta, napr. v albumoch *Vismund cygnus* alebo *Cassandra Gemini* sa spája mexický lyrizmus so silou prvých albumov Led Zeppelin alebo prvých platní Franka Zappa, ba dokonca s neopakovateľnou

klímom psychodelických experimentov The Beatles. Skupina ich však nenapodobňovala, ale akoby zahrala naspamäť a pridala k nám vlastné emócie, obsah a interpretácie. Pre starších poslucháčov sa to zdá ako veľký podvod, ale pre mladých ako niečo objavné. Niečo v tom môže byť. (js)

Veľkosť: obdĺžnikový obrúšok: 56 x 42 cm

Štvorcové obúsky: 13 x 13 cm

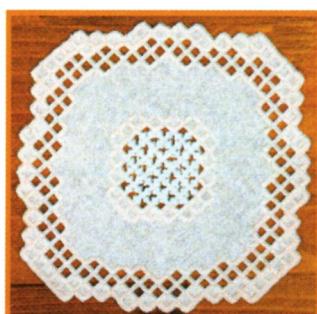
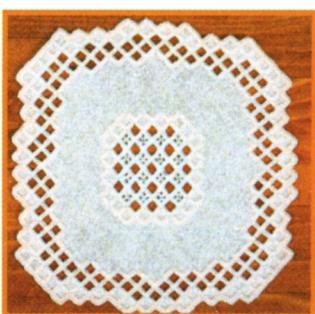
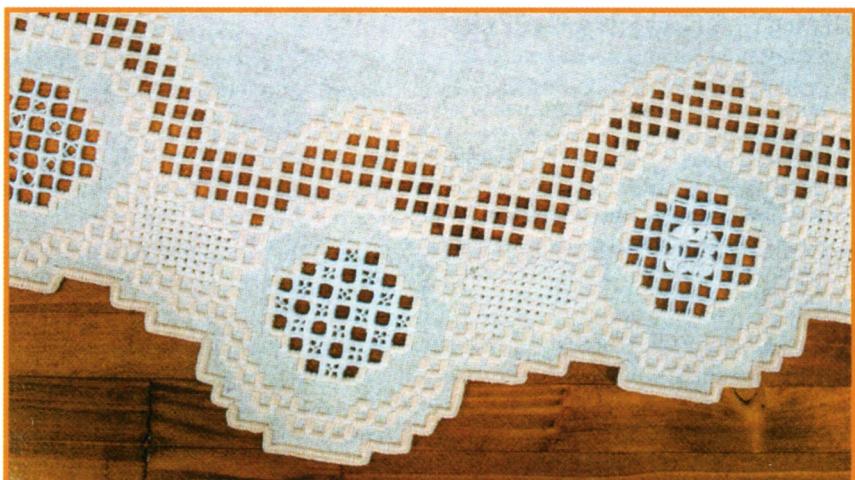
Materiál: Biela perlička podľa rozmerov jednotlivých obrúskov, biela a ružová perlavka

Techniky: predný steh, osmičkový steh, krúžkovací steh, hladkovanie

Pracovný postup: Ružovou perlavkou vyšíjeme najskôr všetky hladkované plochy – vyšívame päť zadných stehov cez štyri nite perličky, stehy zaťahujeme rovnomerne, susediacé plošky z piatich stehov sú na seba kolmé. Ďalej vystrihneme nite na mieste prázdnych okienok. Dávame pozor, aby sme vystrihli správne nite. Odstrhanuté nite vytiahneme ihľou. Voľné nite obšíjeme po vnútornom obvode na oválnom obrúsku a vonkajšom obvode na malých obrúskoch ružovou perlavkou a vo vnútri kruhov z okienok na oválnom obrúsku a stredových štvorcov z okienok na malých obrúskoch bielou perlavkou osmičkovým stehom. Každý steh pevne a rovnomerne utiahneme. Na oválnom obrúsku vyšíjeme časti medzi kruhmi z prázdných okienok, ktoré sú ohraňčené hladkovanými okienkami, prázdnymi štvorcami zo zadných stehov cez 4 nite. Nakoniec vypracujeme okraj výšivky. Najskôr ho predšíjeme predným stehom, potom ho vyšíjeme päťicami hladkovacích stehov a nakoniec ho spevníme krúžkovacím stehom. Až potom okraj obstriháme. Hotové obrúsky vyperieme a naškrobíme. Po vyschnutí prežhlíme z rubovej strany cez vlnké plátno na mäkknej podložke, alebo naparovacou žehličkou.

(Podľa Ručné práce, Vyšívanie, háčkovanie, pletenie č. 1/2003)

OBRÚSOK VO VOĽNEJ CHVÍLI

Stredy prázdnych okienok, ktoré sme vyšívali bielou perlavkou, vyplníme takisto bielou perlavkou rôznymi vzormi: obtáčaním, krížikom, látacím stehom, alebo ich vyšíjeme podľa vlastnej fantázie.

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

HOVÄDZIE NA VÍNE. 400 g hovädzieho mäsa z pleca, 40 g masti alebo oleja, 80 g koreňovej zeleniny, 1 dl vína, 40 g cibule, 20 g rajčiakového pretlaku, 20 g cukru, 20 g hladkej múky, nové korenie, voda, soľ.

Cisté mäso opečieme z oboch strán na rozpálenej masti. Opečené vyberieme a na masti oprážime zeleninu a cibuľu pokrájanú na plátky. Do opráženej zeleniny pridáme rajčiakový pretlak, soľ, nové korenie, podlejeme vodou, pridáme mäso a dusíme. Mäkké mäso vyberieme, šťavu zaprášime múkou, rozriedime vodou, prilejeme víno a pridáme cukor. Mäso rozdelíme na dávky a zalejeme pretretou šťavou. Podávame s knedlou alebo makaronmi.

ZEMIAKOVÉ ŠÚLANCE. 500 g zemiakov, 80 g krupice, 1 vajce, 30 g masla, 130 g hrubej múky, soľ, 50 g masti, 80 g strúhanky.

Horúce, uvarené, olúpané a pretreté zemiaky zmiešame s krupicou. Do vychladnutých pridáme soľ, vajce, múku a vypracujeme cesto. Z cesta najprv rúkou sformujeme dlhé valčeky, ktoré potom pokrájame na menšie kúsky a z nich urobíme hrubé šišky. Varíme v osolenej vriacej vode 4 minúty. Uvarené necháme dobre odkvapkať, dám na pekač do strúhanku, ktorú sme predtým oprážili na masti do zlata a premiešame. Posypané strúhankou a cukrom alebo mletým makom a cukrom môžeme podávať ako múčnik.

FRANKFURTSKÁ POLIEVKА. Vývar z kostí, 60 g kelu, 30 g masla, 2 párky, mleté čierne korenia, mletá červená paprika, soľ, 40 g masla a 40 g hladkej múky na zápražku.

Umytý kel pokrájame na rezance, sparíme horúcou vodou a podusíme na masle. Párky pokrájame na kolieska. Svetlú zápražku pripravenú z nasucho oprážnej múky a masla zalejeme vývarom z kostí alebo horúcou vodou a povaríme asi 20 minút. Potom precedíme, osolíme, pridáme trochu mletého čierneho korenia a mletej červenej papriky, pokrájané párky,

podusený kel a všetko spolu krátko povaríme.

ŠALÁTY

KURACÍ ŠALÁT. Máso z polovice uvareného kurčaťa, 100 g majonézy, 1 lyžička horčice, 2 hlávkové šaláty, 2 tvrdé rajčiaky, 1 šalátová uhorka, 2-3 vajcia uvarené na tvrdlo.

Do majonézy zamiešame horčicu, pridáme hlávkový šalát pokrájaný na rezance, máso z uvareného kurčaťa zbavené kože a pokrájané na kocky, pokrájané rajčiaky a všetko spolu zláhka, ale dobre premiešame. Šalát urovnáme na misu a ozdobíme kolieskami šalátovej uhorky a vajec uvařených na tvrdlo.

MÚČNIKY

ORECHOVÁ ROLÁDA. 100 g jemného kryštálového cukru, 5 vajec, citrónová kôra, 50 g hrubej múky, 50 g vlašských orechov, 20 g masla a 20 g hrubej múky na vymastenie a vysypanie papiera, 180 g malinového alebo ríbezľového lekváru, 80 g čokolády a lyžička masla na polevu, orechy na ozdobenie.

Cukor miešame so žltkami a s postrúhanou citrónovou kôrou 25 až 30 minút. Potom zláhka po častiach primiešame z bielkov uľaháňu tuhý sneh, múku a zomleté orechy. Cesto rozotrieme na plech, ktorý sme vyložili papierom, vymastili maslom a posypali múkou, a rýchlo upečieme do ružova. Upečené cesto vyklopíme, opatrne z neho stiahneme papier, znova ho položíme na papier, spolu s papierom zvinieme a necháme vychladnúť. Potom rozbalieme, papier odstráníme, roládu potrieme malinovým alebo ríbezľovým lekvárom, stočíme a povrch opäť trocha potrieme lekvárom. Zmäknutú čokoládu vymiešame s kúskom masla dohladka a polejeme celú roládu. Ak je poleva prihustá, rozriedime ju pomalým pridávaním horúcej vody. Nakoniec roládu posypeme ešte zomletými orechmi a ozdobíme polovičkami vlašských orechov. (js)

Weterynarz

POMÓR ŚWIŃ

Dokończenie z nr. 7/05

Również samo obwąchiwanie lub też krycie może stać się przyczyną zakażenia. Zarazek pomoru utrzymuje się w gospodarstwie bardzo długo, gdyż jest bardzo odporny na wysychanie, niską temperaturę oraz na światło słoneczne. Utrzymuje się na różnym sprzęcie gospodarskim, butach, i dlatego może przenosić się na inne gospodarstwa, nierzadko odległe od siebie. Często przyczyną rozprzestrzeniania się pomoru jest mięso z chorych sztuk, dobranych przez nieświadomych właścicieli, oraz popłuczyny z tego mięsa i pomyje zadawane zdrowym sztukom. W ciągu 3-6 dni po zakażeniu występuje wysoka gorączka 40-41°C, utrata apetytu oraz pokładanie się. Wkrótce występuje biegunka a na skórze nóg i uszu pojawiają się punkkikowate plamy. Równocześnie może wystąpić niedowład oraz porażenie zadu. Świnie chwieją się na tylnych nogach i zakupują się w słomę. W ostrych przypadkach choroba trwa 4-7 dni. U starszych warchlaków oraz dorosłych sztuk, bardziej odpornych, choroba ma raczej postać przewlekłą. W tej postaci choroba rozwija się powoli, objawy występują nieznacznie, tak że często poza gorączką, utratą apetytu innych objawów nie można zauważyc. Wtedy zazwyczaj choroba trwa 2-4 tygodnie i w większości przypadków kończy się śmiercią. Pomór świń ze względu na dużą różnorodność objawów i niejednakoły przebieg, jest chorobą trudną do rozpoznania.

Pośmiertnie natomiast pomór można o wiele łatwiej rozpoznać, gdyż w jelitach i innych narządach powstają charakterystyczne zmiany. Do najbardziej charakterystycznych należą wrzody powstające w jelitach. Rozprzestrzenianiu choroby należy przeciwdziałać poprzez niszczenie zarazka w miejscu występowania choroby oraz przez szczepienie sztuk zakażonych. Do chlewni, w której wystąpił pomór, wzywamy lekarza, który postanowi, czy sztu-

ki chore i gorączkujące należy poddać ubojowi, a zdrowe zaszczepić surowicą przeciwporomową. W sąsiedztwie gospodarstwa, w którym wystąpił pomór, wszystkie świnie winny być szczepione szczepionką. Ponieważ surowica zabezpiecza przed chorobą na krótki okres 2-3 tygodni, dlatego też po wybiiciu sztuk chorych należy jak najszybciej zniszczyć zarazki w chlewni przez dokładne oczyszczenie pomieszczeń i dezynfekcję. Do dezynfekcji używamy 2% roztwór sody żrącej. Należy zwrócić uwagę, że nowo nabycie świnie należy trzymać przez okres co najmniej dwóch tygodni w osobnym pomieszczeniu.

Ze względu na wielką łatwość szerzenia się zarazy i dość ostry przebieg, pomór jest niezmiernie groźną chorobą, powodującą ogromne straty w hodowli. Z tego powodu pomór zwalczany jest z urzędu i o zachorowaniu każdy właściciel jest zobowiązany zawiadomić władze gminne lub lekarza.

PIEŁĘGNOWANIE ZWIERZĄT

Sposób pielęgnowania i użytkowania zwierząt ma doniosłe znaczenie dla utrzymania ich w zdrowiu i produkcji na odpowiednim poziomie. Przy braku pielęgnowania lub niestarnącym i nieodpowiednim przeprowadzeniu go zmniejsza się zdrowotność oraz wydajność zwierząt pomimo dobrego ich żywienia i odpowiedniego stanu pomieszczeń.

Pielęgnowanie kończyn – ma duże znaczenie dla utrzymania zdrowia i produkcji zwierząt. Niedostateczne pielęgnowanie kończyn lub całkowity jego brak staje się przyczyną wielu kollectw i schorzeń a nawet śmierci zwierząt. Dolne odcinki kończyn brudzą się i zanieczyszczają najłatwiej. Mokra i brudna skóra łatwiej ulega wszelkim niszczącym wpływom oraz schorzeniom. Zanieczyszczonych kończyn nie należy pozostawiać bez pielęgnowania. Należy je zawsze po pracy dokładnie umyć i osuszyć. Stosowanie masażu kończyn po pracy – ruchu ręką z góry na dół i odwrotnie – zapobiega zastojom krwi, obrzękom i opojom. Bandażowanie kończyn powinno być stosowane tylko po zaleceniach lekarza. (js)

CIĄG DALSZY NASTAΠI

Prawnik

BIURA PODRÓŻY

Zdarzały się w ostatnich latach przypadki, iż ludzie wyjeżdżający na urlop za pośrednictwem biura podróży zostali oszukani. Dlatego zalecana jest ostrożność. Wyjazd z biurem podróży ma wiele zalet: jest niedrogi, biuro załatwia zarówno przejazd, jak i zakwaterowanie, a na miejscu jest najczęściej polskojęzyczny przewodnik. Najważniejsze, by biuro było solidne i wywiązywało się ze swoich zobowiązań. Dlatego należałoby sprawdzić, czy mamy do czynienia z firmą koncesjonowaną. Taka firma powinna mieć odpowiednie dokumenty i możemy o nie poprosić. Biuro powinno być wpisane do Centralnego rejestru Zezwoleń na Działalność Turystyczną. Jeśli mamy dostęp do internetu, to możemy to sprawdzić pod adresem: www.turystyka.crz.mg.gov.pl. Firma, z którą chcemy wyjechać, musi być także członkiem Polskiej Izby Turystyki (www.pit.org.pl).

Oprócz sprawdzenia tych informacji dowiedzmy się też, czy na biuro nie było do tej pory skarg i czy firma, z którą chcemy wyjechać, jest ubezpieczona. Pamiętajmy, że tylko duże towarzystwa ubezpieczeniowe gwarantuje turystom opłacenie kosztów powrotu do kraju, jeśli firma nagle zbankrutowie. Należy sprawdzić, gdzie mieści się siedziba firmy. Chodzi o to, by w razie reklamacji nie trzeba było jeździć na drugi koniec Polski. Uważnie wczytujmy się też w oferty. Zbyt tanie powinny wzbudzić naszą czujność. Warto zatem dokładnie wypytać, co zawierają. Niebezpieczne są także umowy, w których biuro podróży zastrzega, że za wiele spraw nie ponosi odpowiedzialności.

OCHRONA PRZED ZWOLNIENIEM

Z ochrony przed zwolnieniem korzystają pracownicy, którym do osiągnięcia wieku emerytalnego, wynoszącego 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, brakuje nie więcej niż 4 lata. Warunkiem jest także, by okres zatrudnienia umożliwiał im uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem odpowiedniego wieku. Zakaz zwolnienia takiego pracow-

nika dotyczy przede wszystkim osób zatrudnionych na podstawie umów zawartych na czas nieokreślony. Jednak odnosi się też do umów terminowych. Jedynie w przypadku zwolnienia grupowego pracodawca może wypowiedzieć pracownikowi objętemu ochroną przed zwolnieniem warunki pracy lub płacy. Np. poprzez przeniesienie do innego zajęcia lub powierzenie innego zakresu obowiązków.

ADOPCJA

Odpowiadamy na pytanie czytelników chcących adoptować dziecko, od czego mogą zacząć działać w tej sprawie i jakie powinni spełniać warunki. Na początek trzeba się udać do ośrodka adopcyjno-opiekuńczego. Tam zainteresowani zostaną zarejestrowani i składają wszystkie niezbędne dokumenty. Następnie odbędą kilka rozmów z psychologami i pedagogami. Potem zostanie przez ośrodek przeprowadzony wywiad środowiskowy – odpytywana jest rodzina, znajomi, sąsiedzi itp. Zainteresowani wezmą także udział w warsztatach dla przyszłych rodziców. Następnie – jeśli rozmowy, wywiad i inne wymagania dadzą wynik pozytywny – rodzice poznają dziecko, a opiekun prawny dziecka prosi sąd rodzinny o zgodę na zmianę jego miejsca pobytu. W sądzie tym, w wydziale rodzinnym i nieletnich, złożony zostanie odpowiedni wniosek z całą dokumentacją. Jeśli sąd wyrazi zgodę, można zabrać dziecko do domu.

WARTO WIEDZIEĆ

- Jeśli spotkała nas śmierć bliskiej osoby i my pokrywaliśmy koszty jej pogrzebu, możemy starać się w ZUS o zasiłek pogrzebowy. W tym celu należy złożyć wniosek do terenowego oddziału ZUS na odpowiednim formularzu. Do wniosku musimy dołączyć skrócony akt zgonu, rachunki poniesionych kosztów i dokumenty dotyczące stopnia pokrewieństwa ze zmarłą osobą.

- Jeśli ktoś pobiera rentę socjalną a jednocześnie dorabia, powinien zwrócić uwagę na wysokość kwoty, jaką zarabia. Nie może bowiem dorobić więcej niż 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Od 1 marca 2005 r. jest to kwota 721 zł. Przy przekroczeniu tej kwoty renta ulega zmniejszeniu a nawet zawieszeniu. (js)

Hviezdy o NÁS

PANNA (24.8.-23.9.)

 Zachovaj mieru a rozvahu a rýchlo sa zavíš starostí a problémov. Už teraz sa môžeš pripravovať na plnenie úloh, ktoré ti v zamestnaní zveria, čo ti v prípade úspechu prinesie prospech. Vo finančných otázkach sa pomaly končí obdobie neúspechov.

VÁHY (24.9.-23.10.)

 Čoskoro dostaneš priažnivú odpoveď v záležitosti, ktorej si venoval veľa práce a času. Určite ti to zlepší náladu a povzbudí do práce. Prechodné citové problémy, ktoré prežívaš, nebudú schopné narušiť tvoj spôsob života a každodenné zvyky.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

 Zbytočne si komplikuješ život a vystavuješ sa nebezpečenstvu. Môžeš sa dostať do neprijemnej situácie, v ktorej sa staneš cieľom osobných útokov. Mal by si byť prirodzenejší a otvorenejší. Aj malá neúprimnosť a strojenosť môže odstraňiť osoby, ktoré sú ti naklonené.

STRELEC (23.11.-21.12.)

 Čírou náhodou môžeš dostať informácie, ktoré ťa znepokoja. Musíš sa ovládať, zachovať pokoj a rozvážne i objektívne zhodnotiť situáciu. Môže totiž vysvitnúť, že všetko nevyzerá tak zle, ako sa ti na prvý pohľad zdalo.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

 V najbližšom čase sa stretneš s uznaním, čo ťa veľmi poteší. Nedaj si pokaziť dobrú náladu tým, že ti mnohí z tvojho okolia závidia. Čaká ťa ďaleká cesta plná vybavovania a úradných záležitostí. Do poslednej chvíle nebudeš vedieť, či vycestuješ. Všetko sa vydarí.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

 V poslednom čase si sa trochu zmenil(a), navyše k lepšiemu. Všimlo si to aj okolie, ktoré pozorne sleduje, čo sa s tebou deje. Dobrý vplyv má na teba osoba, ktorá ti nedávno vyznala (alebo len naznačila) svoje city. Milo ťa to prekvapilo.

RYBY (19.2.-20.3.)

Máš mnoho pochybností. Zdá sa, že si prestal veriť vlastným silám. Nevzdávaj sa, svoj cieľ môžeš dosiahnuť. Musíš však prekonať pochybnosti a vedieť, čo chceš. Neodmietaj radu a pomoc priateľov, ktorí ti v slabých chvíľach môžu byť oporou.

BARAN (21.3.-20.4.)

Zúčastníš sa viacerých dôležitých poriad. Zvýši to tvoju autoritu a pomôže vyriešiť niektoré problémy, nad ktorými si oddávna lámeš hlavu. Nezabúdaj na svoju rodinu, ktorá práve teraz potrebuje tvoju pozornosť a osobnú účasť v riešení domáčich záležitostí.

BK (21.4.-20.5.)

Čoskoro môže dôjsť k obratu a tvoje postavenie v práci sa výrazne zlepší. Priažnivo sa bude vyvíjať aj tvoja finančná situácia. Zlepší sa tiež tvoj zdravotný stav, s ktorým si mal v poslednom čase značné ťažkosti. Nezabúdaj, že veľa závisí na tvojom vzťahu k okoliu.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Zdá sa, že ti nestačí to, čo si dosiahol. Máš pravdu, si schopný urobiť viac. Musíš však lepšie využiť čas, ktorým často plynváš. V najblížom čase sa stretnieš s kruhom priateľov, ktorí ti pripomenú minulosť, ale aj ukážu reálne možnosti do budúcnosti.

RAK (22.6.-22.7.)
Úsilie, ktoré si v poslednom čase vynaložil na vyriešenie istej dôležitej záležitosti, začne konečne prinášať výsledky. Máš možnosť oddychu, ktorú by si mal využiť, keďže napäťe posledných mesiacov oslabilo tvoje fyzické a duševné sily. Zober si aspoň krátku dovolenku.

LEV (23.7.-23.8.)

Ked nebudeš mať dobrý prehľad o situácii, neangažuj sa do sporov v tvojom okolí. Rozvaha a opatrnosť sa ti aj tentoraz vyplatia. V ľubostných záležitostach by si potreboval trochu viac fantázie. Bez nej sa ti nepodarí dosiahnuť šťastie. (jš)

NÁŠ TEST

Dokáete čeliť osudu?

1. Vo vzťahu vám to už dlhší čas neklape. Čo s tým urobíte?

a/ Vyhľadáte pomoc odborníka – 5; b/ Vzťah ukončíte – 10; c/ Budete sa ďalej trápiť – 0.

2. Mali ste „deň blbec“. Konečne je večer a zaspávate. Na čo myslíte?

a/ Aby sa to už neopakovalo – 0; b/ Smolu ste si vybrali nadľho vopred – 5; c/ Zajtra sa tomu zasmejete – 10.

3. Počas zimy ste dosť pribrali. Čo s tým urobíte?

a/ Začnete s diétou a športom – 10; b/ Zmeníte šatník – 5; c/ Nič, možno schutnete sám od seba – 0.

4. Myslíte si, že ak budete deti dobre vychovávať, vyrastú z nich dobrí ľudia?

a/ Samozrejme – 10; b/ Nie je to pravidlo – 0; c/ Môžete iba dúfať – 5.

5. Šéf vám naznačí, že sa bude prepúštať a nájskôr sa to bude týkať i vás:

a/ Zrútit sa – 0; b/ Hned si začnete hľadať nové miesto – 5; c/ Nič to, aj tak vás tá práca už nebabila – 10.

6. Myslíte si, že ak sa bude velmi snažiť, dosiahnete všetko, na čo si spomeniete?

a/ Určite – 10; b/ Nemáte istotu – 0; c/ Radi by ste – 5.

7. Dokážete sa bez problémov prispôsobiť akýmkolvek zmenám?

a/ Nie, neznášate zmeny – 0; b/ Je to pre vás výzva – 10; c/ Závisí, o aké zmeny ide – 5.

8. V obchode náhodou objavíte vec, ktorú už dávno chcete, ale teraz na ňu nemáte peniaze:

a/ Požičiate si – 5; b/ Siahnete na účet až do minusu – 10; c/ Vzdáte sa jej – 0.

9. Spolupracovník na vás neustále zvaluje vinu za svoje chyby a ohovára vás. Čo s tým urobíte?

a/ Začnete ho tiež ohovárať – 0; b/ Idete za šéfom a žiadate nápravu – 10; c/ Pohovoríte si s ním – 5.

10. Kamarát(ka) vám preberie vašu lásku:

a/ Smrtelne sa nahneváte – 0; b/ Po čase sa udobrite – 5; c/ Chvíľu ste smutní, potom na to zabudnete – 10.

VYHODNOTENIE

0-30 bodov: Na všetkom hľadáte chyby a máte pocit, že celý svet je proti vám. Nie je to náhodou opačne? Skúste nájsť s ostatnými ľuďmi spoločnú reč.

35-70 bodov: Stojíte oboma nohami pevne na zemi. Ak vám niekto znepríjemňuje život, snažíte sa s ním vychádzať v dobrom. Ak vaša snaha vyjde naprázdno, udríte tvrdšie.

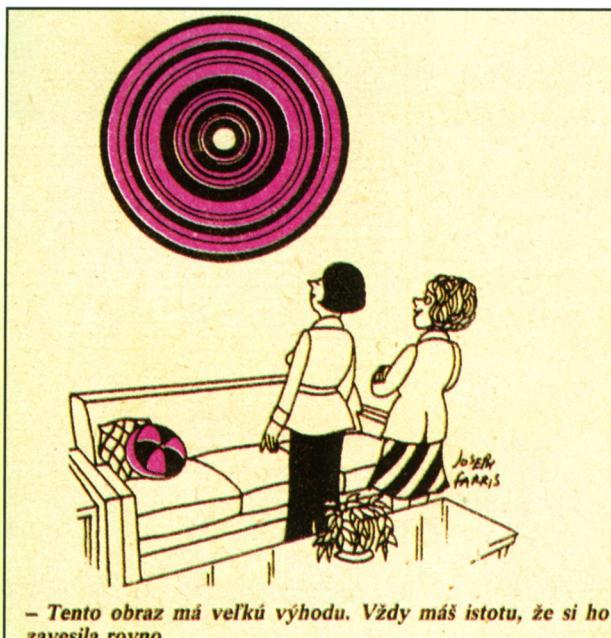
Viac než 70 bodov: Každú nepriazeň osudu beriete ako výzvu a snažíte sa všetky negatívne zmeny obrátiť vo svoj prospech. Nemyslíte si, že všetky problémy musíte riešiť iba vy. Nechajte niečo iným. (jš)

MENO VEŠTÍ

KAROLÍNA – je to najčastejšie hnedovláška, zriedkavojšie brunetka. Býva obyčajne štíhla, priemerne vysoká a má trochu pozdĺžnu, hnedastú, akoby opálenú tvár a modré oči. Občas však aj šedé, zelené alebo čierne. Pochádza z roľníckej alebo remeselníckej rodiny. Má dobrú, milujúcu matku, ale veľmi prísneho otca, ktorý dcéru dokáže v prípade potreby aj riadne vyprásť. Karolína zbožňuje staršieho brata a vo všetkom ho napodobňuje. Možno o nej povedať, že je to nespútaný živel. Je veľmi bystrá a všade je jej plno. Máva vždy šťastie a snáď aj preto zo všetkých nebezpečných príhod vychádza so zdravou kožou. Vždy má dobrú náladu. Voči krivdám či trápeniam svojich blížnych nie je nikdy ľahostajná. V

mladosti sa musí neraz uskromniť, ale svojim zámožnejším spolužiačkam nikdy nezávidí. Je všeestranné nadaná a dobré sa učí, aj keď škola nie je pre ňu najdôležitejšia.

Karolína je individualistka, dokáže sa však zapojiť do kolektív a je všade oblúbená. Najmä deti ju majú veľmi rady. Dokáže sa pohybovať v každej spoločnosti a ľahko sa prispôsobuje. Miluje poľné kvety, hudbu a tanec, zbožňuje šport, má rada film a dobrú knihu. Pomerne skoro získava životné skúsenosti. Môže byť výbornou novinárikou, dobrou učiteľkou alebo vynikajúcou vedeckou pracovníčkou. O uznanie nedbá, ale vie sa z neho tešiť. Vydáva sa dosť skoro za dobrého a pracovitého človeka, ktorý sa zdá byť tichý a až príliš pokojný, ale je veľmi zaujímavou osobnosťou. Je dobrou manželkou a matkou. Hoci občas chorľavie na pečeň a obličky, dožíva sa požehnaného veku. (js)

Rozpráva sa Róm s Rómom:

- Ta ty počúvaj, čo si? Róm, či Cigán?

- Ta Róm, nie? A ty?

- Ta ja tiež Róm, cigáni sú len v parlamente.

* * *

Príde žena do obchodu a hovorí:

- Chcela by som pre syna puzzle, ale také, čo by neposkladal veľmi rýchlo.

- Môžu byť 500-kusové?

- To poskladá za pol hodiny.

- Tak tieto 1000-kusové?

- To mu bude trvať hodinu.

- Viete čo, tak mu kúpte strúhanku a povedzte mu, nech z nej poskladá rožok.

* * *

Do drogerie vojde mladík a hovorí:

- Prosím si 50 prezervatívov.

- Žiaľ, už máme na sklade iba 45 kusov.

- No dobre, ale musíme vám povedať, že ste mi skazili celý víkend.

* * *

- Ocíí, sviňa sa píše s mäkkým, alebo tvrdým „y“?

- Neviem, napiš tam milostivá pani.

* * *

Volá blondinka na lektisko:

- Haló, lektisko?

- Dobrý deň prajem, lektisko Bratislava. Ako vám pomôžem?

- Prosím vás, kolko trvá let do New Yorku?

- Moment...

- Ďakujem.

* * *

Lekár pozera do pacientovho chroboopisu a mrmle si popod nos:

- To je dobre, to je dobre...

Pacient na to:

- A čo je dobre?

- No, že tú chorobu nemám ja.

* * *

Rozprávajú sa dve kamarátky:

- Ten môj ešte nikdy neprišiel domov opitý.

- Ved' aj toho môjho vždy privezú kamaráti.

* * *

Tabuľka na chrste opilca:

- Som slepý a hluchý, privedeť ma, prosím, k výčapu. Ďakujem. (js)

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám sníval:

- Kabát, svetlý – neuznávajú ťa; čierny – vynikneš v povolaní; veľmi drahy – bohatstvo, majetok; príliš tesný – niekto ťa ohovára; roztrhaný – dostaneš sa do zlých pomerov; darovaný – obšťastný ťa cudzí človek; plný škvŕn – niekto o tebe klebetí; oblečený – radosť, pôžitok; kúpený – chudoba; vyzliekaný – bieda, núdza.

- Kabelka – chudoba, bieda.
- Kačica – tvoje zdravie sa zhorší.
- Kamene – sklamanie a neúspech v láske.
- Kamzík – v najbližších dňoch buď opatrnej.
- Kanárik – finančné výdavky, dlžoby a poníženie.
- Kapor – napriek svojej ľahkomyselnosti máš šťastie.

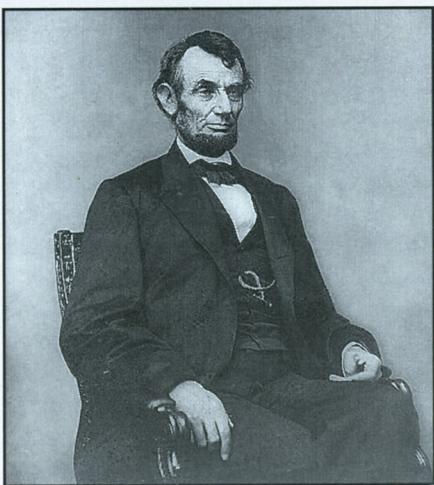
- Kapucňa – rozhodneš sa na nebezpečné podujatie.

- Karty – nešťastná nehoda.
- Klasy – tvoje príanie sa splní; zbierať ich – urobíš dobrý obchod; šliapať po nich – tvoj plán stroskotá.

- Klobása – tvoji nepriaznivci ťa vyprovokujú.

- Klobúk, nový – česť a uznanie; starý, nešikovný – utrpenie; vetrom unesený – ujde ti zisk; vyčistený – niekto ti spôsobí škodu; nasadený – máš pred sebou cestu; stratený – nevôľa; na cudzej hlave – niekto ťa ovláda.

- Klystír – tvoje starosti a problémy rýchlo zmiznú. (js)

Néveríte v sny? Prezidentovi Lincolnovi sa približne dva týždne pred zavraždením snívalo o vlastnej mŕtvele,

To tu ešte nebolo. Spoločnosť Gameworks vyrabila z cukríkov tango no-havičky. Vystavuje ich na cukrárskom veľtrhu All Candy Expo v Chicagu. Kolekcia cukríkovej spodnej bielizne zahŕňa okrem klasických a tango no-havičiek aj podprsenky a podvázkové pásy. Každý kus sa predáva za 9,99 dolára. Hoci predstava, že si muži pochutnajú na partnerkinej sladkej spodnej bielizni, môže byť lákavá, jej praktické využitie sa rovná nule.

spomína si jeho priateľ Ward Hill Lamon. Prezident takto opísal svoj sen: Obklopovalo ma smrteľné ticho. Začul som pridušené vzlykanie, ako keby plakalo veľa ľudí. Vstal som z posteľ a schádzal som po schodoch. Vtedy som znova začul pláč, ale nikoho som nevidel. Za neustávajúceho pláču a vzlykania som chodil z miestnosti do miestnosti, ale nikde som nestrelol ani živej duše. Bol som zmätený a znepokojený - čo to má znamenať? Bol som rozhodnutý, že prídem na to, čo sa deje. Všetko som prehľadal, až som sa dostal k východnej miestnosti, kde som bol nepríjemne prekvapený. Predo mnou stála truhla a pri nej stráž. Telo malo zakrytú tvár, okolo neho plakal a smútil dav ľudí. Spýtal som sa stráže, kto zomrel v Bielom dome. Odpoveď znala - prezident bol zavraždený. V tú noc som už nezažmúril oka ...

Hotdogy. Najviac hotdogov zjedol 27-ročný Japonec Takeru Kobajaši, ktorý už piaty raz za sebou vyhral súťaž v jedení hotdogov, organizovanú v newyorskem Coney Island. Dokázal do seba natačiť 49 hotdogov za 12 minút. Napriek víťazstvu však Kobajaši neprekonal svoj vlastný rekord, dosiahnutý počas vlnajšieho ročníka - 53,5 hotdogu. Súťaž sa koná každoročne 4. júla, vo sviatok Dňa nezávislosti. Kobajašiho ďalšie prvenstvo znamená, že Žltý horčicový opasok poputuje už deviaty raz za posledných desať rokov do Japonska. Jediným americkým víťazom bol Steve Keiner, ktorý nenašiel premožiteľa v roku 1999. Na druhom mieste skončila Sonya Thomasová z Alexandrie v štáte Virgínia, známa v podobných súťažiach pod prezývkou Čierna vdova. Thomasová je držiteľkou amerického rekordu - za 12 minút dokázala skonzumovať 37 hotdogov.

Víno. Cyperčania sú najstaršími výrobčami vína v stredomorskej oblasti a v pretekoch o prvenstvo vo výrobe tohto alkoholického nápoja z hroznových bobúľ predstihujú Grékov o najmenej 2000 rokoch. Tak tvrdia talianski vedci. Starogrécky básnik Homér môže akokoľvek vo svojich eposoch Ílias a Odysea vzdávať chválospevy na víno - nič mu to nepomôže - Hellada proste prvenstvo stratila. Archeológovia objavili dôkazy, že víno sa na ostrove Cyprus vyrábalo už pred 5500 rokmi. Našli dva džbány na víno a dokonca jadierka hroznových bobuliek. Najnovší objav potvrzuje, že Cyperčania boli jednoznačne prvými výrobčami tohto blahodarného moku v oblasti. Najstaršou značkou vína, ktoré je v súčasnosti vo svete na predaj, je sladkastá Commandaria St. John - legendárne víno stredovekých templárov. Dodnes sa vyrába podľa starovekej receptúry, ktorú vrátane výsadby odrôd Mavro a Xynisteri zveľadal počas križiackych výprav anglický kráľ Richard Levie srdce.

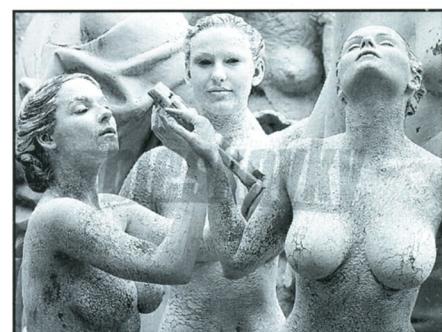
Najstaršie dôkazy výroby vína pochádzajú z Iránu a sú spred 7000 rokov. Pôvod vína je neistý. Grécka mytológia za vynálezcu vína v stredomorskej oblasti označuje boha Dionýza (latinského Baccha), no historici sa domnievajú, že proces kvasenia hroznových bobúľ bol len náhodne zbadaný javom - tak, ako o tom hovorí Starý zákon.

Odškodené 300 miliónov dolárov žiada ruská astrologička, ktorá podala žalobu na NASA. Tvrdí, že americký vesmírny modul zrážkou s kométou pokazil jej horoskop. NASA naviedol svoju sondu vystrelenú z vesmírnej lode Deep Impact do komety Tempel 1 s cieľom uvoľniť materiál vytvorený pred miliardami rokov, od čoho si vedci sľubujú nové poznatky o štruktúre slnečnej sústavy. Podľa astrologičky je zrejmé, že

prvky obežnej dráhy komety a zodpovedajúco jej efemerida sa zmenia po explózii, ktorá narúša jej astrologickú prácu a skresluje jej horoskop. Horoskóp moskovského okresného súdu uviedla, že prebiehajú predbežné prípravy k súdnemu procesu, nevedela však povedať, kedy sa začne pojednávanie.

Hľadanie Venuše. Pri príležitosti 300. výročia založenia zámku Charlottenburg, bývalého letného sídla pruských kráľov, usporiadali casting na úlohu Venuše, rímskej bohyne lásky a krásy. Do záhrady berlínskeho zámku pribudli nové sochy. Neboli však vytesané zo studeného kamene, ale krásne modelky z mäsa a kostí, ktoré umelci vymalovali mramorovými vzormi. V Nemecku totiž hľadajú najkrajšiu Venušu. Vítazka potom stvári bohyňu z obrazu významného francúzskeho maliara Jeana-Antoina Watteaua Pút na Kythéru, ktorý v zámku uchovávajú. Tento maliar žil na prelome 17. a 18. storočia a patril medzi zakladateľov umeleckého slohu rokoko. Na historických slávnostiah v zámockej záhrade vystúpi začiatkom júla viac ako 300 účinkujúcich. (bleskovky)

Z DNÍ SLOVENSKEJ KULTÚRY NA SPIŠI A ORAVE

Foto: M. Smondek a A. Klukošovská

Malebný pohľad na Čiernu Horu. Foto: J. Bryja

DRUKARNIA

Towarzystwa Słowaków w Polsce

adres biura Zarządu Głównego TSP:

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: (012) 634-11-27, 632-66-04, 633-09-41
fax: (012) 632-20-80
e-mail: zg@tsp.org.pl
NIP: 676-01-12-788
nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A.
III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972

Oferujemy:

- jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości do formatu A2,
- skład komputerowy,
- kompleksowe opracowanie prac,
- prace introligatorskie,
- wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

• Almanach, Słowacy w Polsce cz. III, VI-X (rocznik), Kraków	10 zł
• Krajanský spevník, Kraków 2005	10 zł
• SPOTKANIE - STRETNUTIE KRAKÓW 2002	10 zł
• BÓG DAŁ MI SŁOWO - Antologia współczesnej poezji słowackiej, Kraków 2002	15 zł
• J. Kwiek, Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945-1957, Kraków 2002	10 zł
• J. Ciągwa, J. Szpernoga, Słowacy w Powstaniu Warszawskim, Kraków 1994	10 zł
• Miasta i Miejsca, Mestá a Mesta, Kraków 2001, II polsko-słowackie spotkania poetów	10 zł
• J. Ciągwa, Dzieje i współczesność Jurgowa, Kraków 1996	10 zł
• H. Homza, St. A. Sroka Štúdie z dejín Spiša, Kraków 1998	11 zł
• Miejsce w zdarzeniu - antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998	12 zł
• Vlastimil Kovalčík, Klucz Światła - wybór poezji, Kraków 1998	13 zł
• Pavol Országh Hviezdoslav, Deti Prometeusa, Kraków 1999	20 zł
• Zbigniew Toboński, Czesi w Polsce, Kraków 1994	10 zł
• Anton Hykisch Kochajcie królową, Kraków 2003	20 zł
• Regina Adamska-Matusiak - Klasyczująca poetyka Miliana Rúfusa, Kraków 1999	10 zł
• Jozef Leikert - Rosa na duszy / Rosa na duši, Kraków 2004	15 zł
• Pavel Vilíkowský - Wiecznie zielony, Kraków 2004	15 zł
• Jan Malik - Polska i Słowacja bez granic, Palmares, Kraków 2004	12 zł
• Franciszek Kolkowicz - Moje pejzaże / Moje krajinky, Kraków 2004	15 zł
• Ekslibrisy twórców czeskich i słowackich, Kraków 2004	8 zł
• A. Jazowski - Od dziejów Środkowych Słowian do Orawy, Podhala i Spisza	20 zł
• Lidia Mszal - Moja Orawa, grafiki, Kraków 1999	10 zł